

POSAO ***** NARODU

NEZAVISNI MONITORING
PROVEDBE I EFektivnosti
"REFORMSKE AGENDE ZA BOSNU I
HERCEGOVINU ZA PERIOD 2015-2018."

STANJE NACIJE

IZVJEŠTAJ #1

NEZAVISNI MONITORING PROVEDBE I EFEKTIVNOSTI
REFORMSKE AGENDE ZA BOSNU I HERCEGOVINU ZA PERIOD 2015-2018.

STANJE NACIJE

IZVJEŠTAJ BROJ 1

Tretirani period: septembar - decembar 2015. godine

Izdavač:

Centri civilnih inicijativa (CCI)

Autori:

mr.sci Adis Arapovi

Zoran Adžaip, dipl.ing.

Ivan Vasić, dipl.iur.

Ismar Hota, dipl. oec.

Supervizija:

Institut za društvena i politička istraživanja Univerziteta SSST, Sarajevo

Razvoj metodologije:

Doc.dr. Amer Demirović

Prof.dr. Adisa Omerbegović Arapović

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. METODOLOGIJA	7
3. SAŽETAK IZVJEŠTAJA	10
4. PREGLED INDIKATORA	12
4.1. KVANTITATIVNI PREGLED REALIZACIJE MJERA IZ REFORMSKE AGENDE	12
4.2. PREGLED INDIKATORA ZA MJERENJE EFEKTIVNOSTI REFORMSKE AGENDE	14
4.2.1. POSLOVNA KLIMA I KONKURENTNOST	14
4.2.2. TRŽIŠTE RADA	20
4.2.3. SOCIJALNA POLITIKA I REFORMA PENZIJSKOG SISTEMA	25
4.2.4. REFORMA JAVNE UPRAVE	27
4.2.5. JAVNE FINANSIJE, PORESKA POLITIKA I FISKALNA ODRŽIVOST	30
4.2.6. VLADAVINA PRAVA I DOBRO UPRAVLJANJE	33
5. PRILOZI	37
5a. AKCIONI PLAN VIJEĆA MINISTARA BIH	37
5c. AKCIONI PLAN VLADE RS	39
5b. AKCIONI PLAN VLADE FEDERACIJE BIH	42
5d. REFORMSKA AGENDA ZA BOSNU I HERCEGOVINU 2015-2018	45

1. UVOD

Tokom 2014. godine, na inicijativu Ureda specijalnog predstavnika Evropske unije u Bosni i Hercegovini, generiran je tzv. „Sporazum za rast i zapošljavanje“ (Compact for Growth), nastao kao paket preporuka tzv. „Forum za prosperitet i zapošljavanje“. Ovaj forum, tokom nekoliko mjeseci, okupio je reprezentativan skup predstavnika doma ih institucija, privrede, civilnog društva i meunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini (BiH), sa zajednim ciljem da se postigne konsenzus o nužnim reformama u nekoliko oblasti javnih politika. Inauguracijom tzv. „Britansko – Njemačke inicijative“, koja je potom transferirana u inicijativu Evropske unije (EU), za ubrzani put Bosne i Hercegovine ka kandidatskom statusu, određeni politički uslovi za stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA), prestali su biti eliminatori, a nivo spremnosti domaće politike vlasti na provođenje reformi uspostavljen je kao kauzalni instrument integracijskog procesa, kao i podrške meunarodne zajednice tranzicijskim reformama u BiH.

Sporazum za rast i zapošljavanje, kao konceptualni okvir reformi potrebnih Bosni i Hercegovini kako bi se znajujo stabilizirale ekonomsko-socijalne prilike, unaprijedio ekonomski rast i razvoj, te poboljšao životni standard građana, bio je uvertira za iniciranje preciznog i obuhvatnog paketa reformi sadržanih u, po etkom 2015., usvojenoj Izjavi Predsjedništva BiH, koju su javno iskazanom podrškom i potpisom lidera, parafirale sve vodeće parlamentarne stranke u BiH, njih 14. Naknadnim preciziranjem odredaba Izjave, ista je preinana u dokument „Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu 2015. - 2018.“, koja je zvana no usvojena u Vijeću ministara i vladama entiteta u julu 2015. godine. Vlade su se obavezale da imperativne i ciljeve iz Agende pretoče u Akcione planove, što je ubrzo i učinkeno, pa su u periodu avgust-oktobar, usvojeni Akcioni planovi za nivo BiH, Federacije BiH (FBiH) i Republike Srpske (RS). Istu obavezu preuzele su i kantonalne vlasti u Federaciji BiH.

Svrha Akcionih planova jeste da kroz konkretnе zakonodavne i druge mјere, osiguraju provođenje načela i ciljeva sadržanih u Reformskoj agendi, sa zadatkom zaustavljanja negativnih ekonomskih trendova, pokretanja procesa rehabilitacije i modernizacije ekonomije, podsticanja održivog, efikasnog, socijalno pravednog i ravnomjernog ekonomskog razvoja, otvaranja novih radnih mјesta, povećanja i pravilnog usmjeravanja socijalne zaštite, stvaranja povoljnog i pravednog socijalnog ambijenta, vladavine prava i nulte tolerancije korupcije.

Smatrajući Reformsku agendu najobuhvatnijim i najvažnijim poslijeratnim paketom reformi koje najdirektnije mogu utjecati na život građana BiH, Centri civilnih inicijativa (CCI) pokrenuli su program u sklopu kojeg se provodi i monitoringa provedbe i efektivnosti Reformske agende. Namjera CCI-a jeste da konstruktivno doprinese naučno utemeljenoj evaluaciji i vrjednovanju implementacije mјera sadržanih u Reformskoj agendi, te – mnogo važnije – da osigura empirijski dokazive procjene i nalaze o efektima koje Agenda donosi u kontekstu dugo očekivanih reformi i životnog standarda građana. Sa željom da naglasi važnost i obuhvatnost reformi koje BiH nužno mora provesti u kratkom vremenoskom roku, ovaj izvještaj nosi ambiciozan, dijelom pretenciozan, naslov „Stanje nacije“. Zašto? Reformska agenda, uprkos dominantnom mišljenju šire i lajke javnosti, predstavlja mnogo dublji i mnogo širi okvir od ekonomsko – socijalnih reformi. Načela i ciljevi Reformske agende zadiru u ideološke vrijednosti, historijsko nasljeđe i politike svjetonazore, kako onih koji vladaju, tako i onih kojima se vlasti. Zato je želja CCI-a da kroz monitoring ovih reformi, ustvari, nemametljivo prati, mjeri, dokazuje, unaprjeđuje i ubrzava tranzicijske, mentalitetske i kulturološke reforme koje građani BiH i društvo u cijelini, ni nakon 25 godina tranzicije – još uvjek nisu prošli.

2. METODOLOGIJA

Monitoring provedbe i efektivnosti Reformske agende, dio je Kampanje „Posao narodu”, koju CCI provodi s ciljem u eš a u iniciranju, donošenju, provedbi i monitoringu ključnih ekonomskih reformi i ubrzavanja EU integracijskog procesa BiH. Pored navedenog, svrha monitoringa jeste da javnosti na jednostavan način interpretira važnost, principe, domet, efekte i procedture donošenja i provedbe mjera sadržanih u Reformskoj agendi.

Vlasti Bosne i Hercegovine, na svim nivoima, u procesu pristupanja Evropskoj uniji prihvatile su obaveze koje se ti u širokim ekonomskim, socijalnim i drugim reformama u oblasti redukcije javne potrošnje, unaprjeđenja poslovnog ambijenta, osiguranja održivosti poreskih sistema i javnih finansija, racionalizacije i efikasnosti javne uprave, te vladavine prava. Najvažniji cilj ovih reformi je ubrzavanje ekonomskog rasta, smanjenje nezaposlenosti, podizanje stope aktivnog i zaposlenog stanovništva, itd.

Metodologija monitoringa prenosi pobrojane reforme temelji se na tri glavna metodološka pristupa predstavljena u dvaglavnadijela izvještaja.

Prvi metodološki pristup podrazumjeva korištenje kvantitativnih metoda za izračun provedbe akcionih planova na svim nivoima na kojima su isti doneseni i gdje je njihova realizacija u toku. Kvantitativni monitoring podrazumjeva praćenje realizacije, kako za tretiran izvještajni period, tako i za integralni sadržaj konkrentnog akcionog plana, odnosno svih akcionih planova, kao kumulativni prikaz realizacije. Uspostavljene su tri metodološke varijable kojima se utvrđuje nivo realizacije Akcionih planova, putem kategorizacije: a) mjera usvojena, b) mjera u proceduri, c) mjera nije usvojena. Putem navedenih varijabli uspostavljena su **4 primarna indikatora** realizacije Reformske agende:

- 1) Realizacija planiranih mjer u tretiranom izvještajnom periodu za svaki od nivoa pojedinačno (u ovom slučaju BiH, FBiH, RS);
- 2) Realizacija integralnih akcionih planova za svaki od nivoa pojedinačno (u ovom slučaju BiH, FBiH, RS);
- 3) Realizacija planiranih mjer u tretiranom izvještajnom periodu za sve nivoe kumulativno;
- 4) Realizacija integralnih akcionih planova za sve nivoe kumulativno.

Ovaj prvi metodološki pristup primarno je baziran na praćenju nivoa provedbe Akcionih planova Reformske agende, dok je drugi metodološki pristup baziran na praćenju efektivnosti mjer iz Reformske agende na unaprjeđenju ekonomskih, socijalnih, institucionalnih, i drugih pitanja od značaja za život građana BiH.

Drugi metodološki pristup, predstavljen u drugom dijelu, podrazumjeva korištenje sekundarnih podataka (tj. podataka koji su već kolektirani i javno dostupni). To su podaci međunarodno priznatih metodologija mjerjenja ekonomskih, poslovnih, socijalnih, pravnih, i drugih karakteristika određene države, kao jedan paket izvora, te podaci domaćih institucija, kao drugi paket izvora za formiranje sekundarnih indikatora.

U prvom redu ovdje su korišteni tzv. Maastricht kriteriji konvergencije. Kriteriji konvergencije predstavljaju ekonomski uslove utvrđene Ugovorom o Evropskoj uniji (1992./1993.) kojima se procjenjuje spremnost država članica EU za učešće u trećoj fazi ekonomске i monetarne unije. Riječ je o sljedećim peti kriterija, odnosno **prva četiri sekundarna indikatora ove metodologije**:

- 1) visok stepen stabilnosti cijena;
- 2) stopa inflacije ne smije biti veća od 1,5% u odnosu na stopu inflacije u tri države lanice EU s najstabilnijim cijenama;
- 3) budžetski deficit ne smije iznositi više od 3% BDP-a, a javni dug više od 60% BDP-a;
- 4) nominalne dugorene kamatne stope ne smiju iznositi više od 2% u odnosu na kamatne stope tri države lanice EU snajnižom stopom inflacije.

Kriteriji konvergencije, primarno makroekonomske prirode, poznati su i kao kriteriji približavanja, pa je za BiH od izuzetne važnosti da tokom predpristupnog perioda demonstrira visoki nivo konvergencije spram ovih kriterija.

Drugi dio sekundarnih podataka, tj. indikatora preuzeti su iz obuhvatne metodologije Svjetske banke (WB) iz njihovog programa „Ease of Doing Business“, pri čemu je većina ovih indikatora integrirana u metodologiju monitoringa kako bi se pratile promjene u poslovnom okruženju. **Novih 10 sekundarnih indikatora koji se prate su:**

1) Pokretanje biznisa; 2) Izdavanje građevinskih dozvola; 3) Dobijanje električne energije; 4) Registracija vlasništva; 5) Dobijanje kredita;	6) Zaštita manjinskog vlasništva; 7) Plaćanja poreza; 8) Prekogranična trgovina; 9) Izvršenje ugovora; 10) Rješavanje nesolventnosti.

Treći dio sekundarnih podataka, iz kojih je generirano ukupno dodatnih **31 indikatora**, preuzeti su iz obuhvatne metodologije Svjetskog ekonomskog foruma (WEF), koji su za razliku od indikatora Svjetske banke, mnogo širi, inter-sektorski i obuhvatniji:

1) Efektivnost antimonopolske politike; 2) Ukupna stopa poreza (% dobiti); 3) Broj procedura za pokretanje biznisa; 4) Uvoz kao postotak BDP-a; 5) Zrelost kupaca; 6) Infrastruktura; 7) Kvalitet osnovnog obrazovanja; 8) Više obrazovanje i trening; 9) Kvalitet visokog obrazovanja; 10) Razvoj finansijskog tržišta; 11) Lako pristupa kreditu; 12) Tehnološka spremnost; 13) Strana ulaganja i transfer tehnologije; 14) Inovacije; 15) Odnos poslodavac – radnik; 16) Fleksibilnost drevanja plaće	17) Lako zapošljavanja i otpuštanja; 18) Nepotrebni troškovi; 19) Uticaj poreza na podsticaj za rad; 20) Balans budžeta vlade, % BDP-a; 21) Bruto nacionalna štednja, % BDP-a; 22) Inflacija, godišnji promjene; 23) Javni dug, % BDP-a; 24) Preusmjeravanje javnih sredstava; 25) Povjerenje javnosti u političare; 26) Nepravilne isplate i mita; 27) Nezavisnost sudstva; 28) Favoriziranje u odlukama državnih službenika; 29) Rasipništvo javne potrošnje; 30) Transparentnost donošenja odluka; 31) Organizirani kriminal;

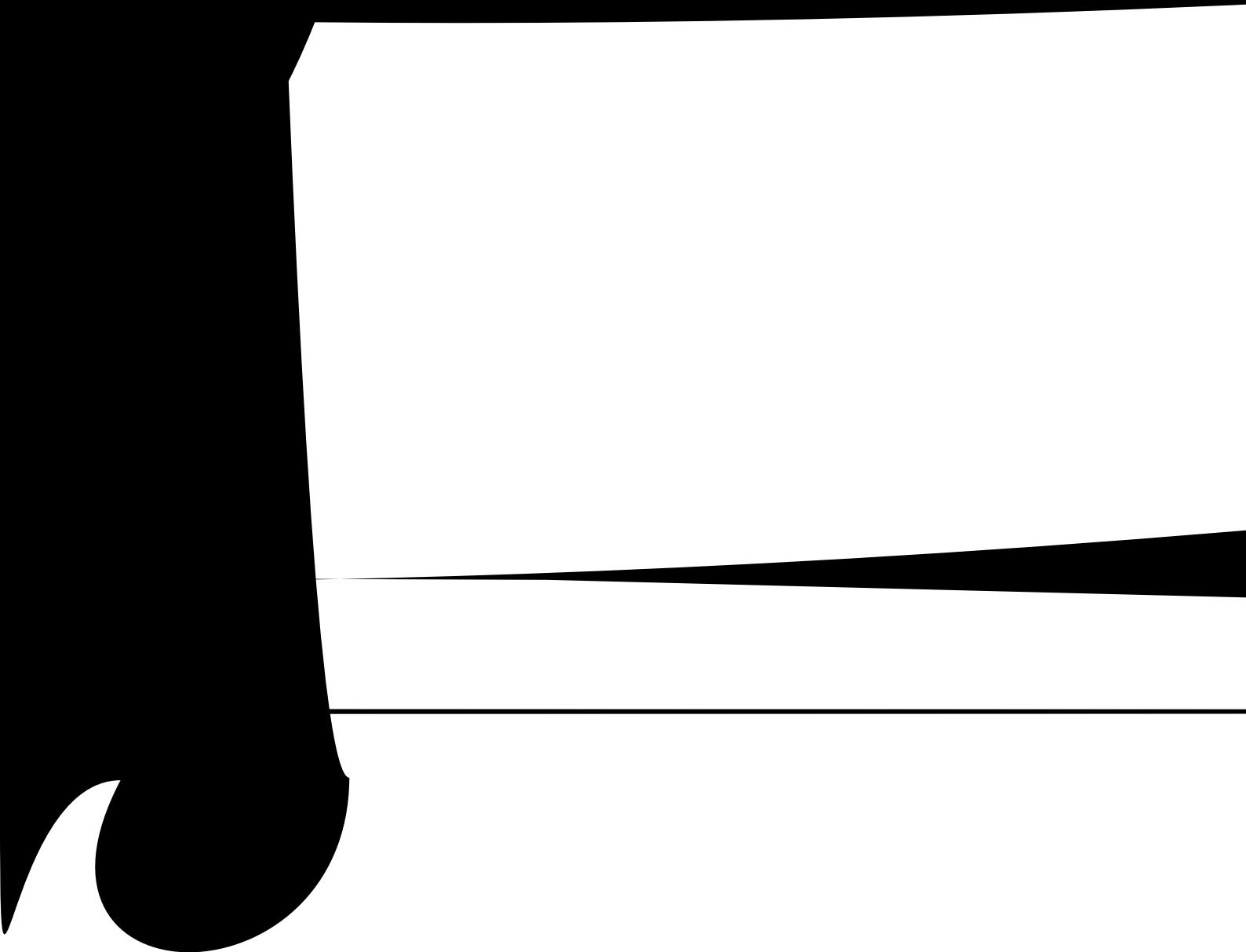
U ovom segmentu korišteni su i podaci Transparency International-a za **još jedan sekundarni indikator**:

- 1) Indekspercepcije korupcije;

etvrti dio sekundarnih indikatora korištenih u drugom dijelu metodologije su podaci dobijeni vlastitim istraživanjem i ukrštavanjem, jer niggje u ovom obliku nisu integralno predstavljeni. Iako u najvećem dijelu jesu standardizirani podaci, ipak su metodološki autentični indikatori kojima se primarno teži proširiti lista indikatora u svrhu pouzdanijeg mjerjenja efektivnosti Reformske agende.

Ovdje spada slijede ih **17 dodatnih primarnih indikatora**, razvrstanih po nivoima i entitetima, gdje god su podaci to dozvoljavali:

- 1) Neto plate;
- 2) Vrijednost industrijske proizvodnje;
- 3) Cijena potrošačke korpe;
- 4) Prosječna napenjija;
- 5) Broj i stopa zaposlenih i nezaposlenih;
- 6) Ukupna radna snaga i radno aktivno stanovništvo;
- 7) Nivo stranih investicija;
- 8) Udio aktivnih politika zapošljavanja u budžetima javnih službi;
- 9) Omjer

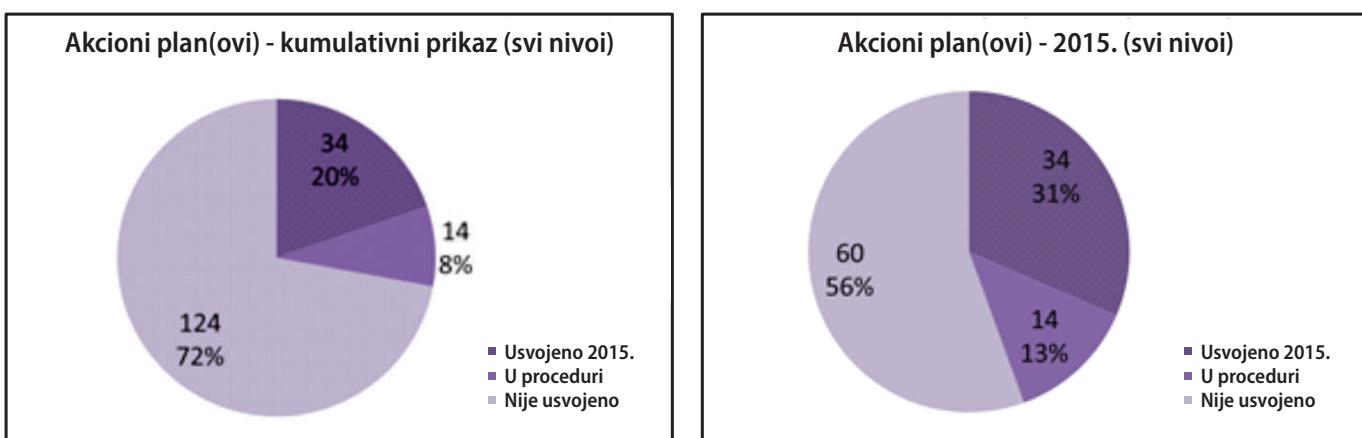

- Udio aktivne radne snage u ukupnom radno sposobnom stanovništvu je zabrinjavajuće nizak, tek 48%, što znači da pola radno sposobnog stanovništva uopšte nije aktivno na tržištu rada, a većina njih su ili u zoni socijalne/borake zaštite, ili u zoni sive ekonomije, ili u zoni socijalne isključenosti. Ovako visoka stopa neaktivnog stanovništva najviše je u Evropi.
- Tokom 6 godina, neto plate porasle su tek za 3-4%, što je još jedan dokaz sporog ili nikakvog ekonomskog rasta, a posebno razvoja.
- Razlika prosječne plate u javnoj administraciji i realnom sektoru je zabrinjavajuće visoka u korist javne administracije (57%) i najviše je u Evropi.
- Stagnacija ekonomske aktivnosti dokazuje kroz odnos prosječne plate i potrošačke korpe. Tokom 5 godina, neto plate su porasle za oko 3% (oba entiteta), dok je cijena potrošačke korpe porasla za oko 3%.
- Tokom 5 godina, prosječna penzija je porasla za manje od 8%, odnosno za 27 KM, prosječna plata za 3%, odnosno za 22,50 KM, a potrošačka korpa za 3%, odnosno 57 KM, što je realno dvostruko više od rasta penzija i plata.
- Tokom posljednjih 6 godina, odnos broja penzionera i broja zaposlenih se pogoršava posebno u RS, gdje 0,5% nedostaje da se odnosi svede na 1:1, što bi bilo potpuni slom sistema. Ni u FBiH stanje nije znatno bolje.
- Trendovi prosječne penzije i potrošačke korpe su linearni i stagnacijski, a pokrivenost korpe penzijom u procentu od tek 20%, što je dokaz vrlo lošeg životnog standarda penzionera, neadekvatnih penzionih politika, te lošeg i neodrživog penzionog sistema.
- Višestruko je dokazana stagnacija životnog standarda u FBiH tokom 5 godina, te pogoršanje životnog standarda u RS koji je aklošiji u 2015. nego u 2010. godini.
- Suprotno deklarativnim stavovima vlada i političkih dužnosnika, ne samo da nema opadanja udjela zaposlenih u administraciji, već je on tokom 6 godina u oba entiteta porastao, pri čemu je taj rast u RS znatno viši.
- Procenat uposlenih u administraciji, po entitetima, daleko je iznad prosjeka EU i OECD, pri čemu je ovaj udio u FBiH dramatično visok (27%).
- Udio plata u budžetima znatno je visok (u RS-u tek 42%), tokom 5 godina uglavnom bez velikih promjena.
- Udio javnog duga u FBiH u 2014. približno je jednak nivou iz 2010. (+1%), dok je u RS udio duga porastao za 12%. Na kraju 2014. udio javnog duga u RS bio je 57%, što je vrlo blizu krajnjem limitu od 60% po Maastricht kriterijima. Na kraju 2015. ovaj udio u RS bi mogao preći 60%.
- Tokom 5 godina zaduženost po stanovniku uvećana je za 546 KM i na kraju 2014. godine iznosila je 3005 KM. Pokazatelji govore da će na kraju 2015. zaduženje po stanovniku biti još više. Posmatrano entitetski, zaduženost u FBiH je porasla za 305 KM, odnosno za 14%, a u RS je zaduženost porasla za 972 KM, odnosno za 36%, što je dramatično negativan pokazatelj.
- BiH se već dvije i po godine nalazi u zoni deflacji, što je dokaz produžene recesije, izostanka potrebnog ekonomskog rasta i dodatni dokaz pada životnog standarda građana.
- Prema indikatorima WEF-a, snaga institucija, odnosno vladavina prava u BiH, dramatično je loše ocjenjena. Po gotovo svim indikatorima zabilježeno je pogoršanje u posljednje dvije godine, pa se BiH nalazi između 101. i 140. mesta od 150 rangiranih država. Vrlo loš rejting je po kriterijima: Rasipništvo javne potrošnje, Transparentnost donošenja odluka, Povjerenje javnosti u političkim strukcama, Favoriziranje u odlukama državnih službenika, te Nezavisnost sudstva.
- Rang BiH u Indeksu percepcije korupcije TI-a se tokom posljednje dvije godine pogoršao za 15 pozicija, pa je dvije godine zaredom BiH, uz Albaniju i Kosovo, najlošije rangirana država regionala u ravni sa Beninom i El Salvadorom.
- Tokom dvije posljednje godine, od 33.460 podignutih optužnica, tek 1% odnosi se na privredni kriminal, a 2% za korupciju. Od 28.877 presuda tokom 2014. i 2015., tek 2% presuda odnosi se na privredni kriminal i korupciju. Podaci su u potpunom nesrazmjeru sa rangiranjem BiH u istraživanjima korupcije, organiziranog kriminala i nezavisnosti sudstva.

4. PREGLED INDIKATORA

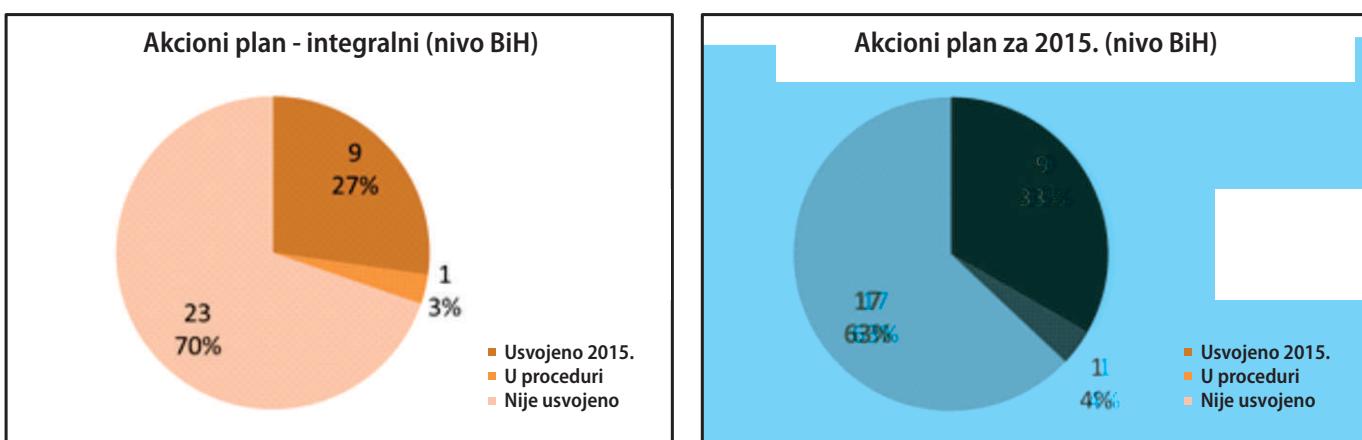
4.1. KVANTITATIVNI PREGLED REALIZACIJE MJERA IZ REFORMSKE AGENDE

Akcioni planovi Vijeće ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade Republike Srpske, za realizaciju Reformske agende, sadrže ukupno 172 mjere, od čega Akcioni plan Vijeće ministara 33, Vlade FBiH 61 i Vlade RS 78 mera. Shodno akcionim planovima, za period septembar-decembar 2015., obuhvataeno je ukupno 108 planiranih mera i to: Vijeće ministara 27, Vlada FBiH 29 i Vlada RS 52 mera. Monitoring realizacije mera iz akcionih planova prikazan je na grafikonima koji slijede.

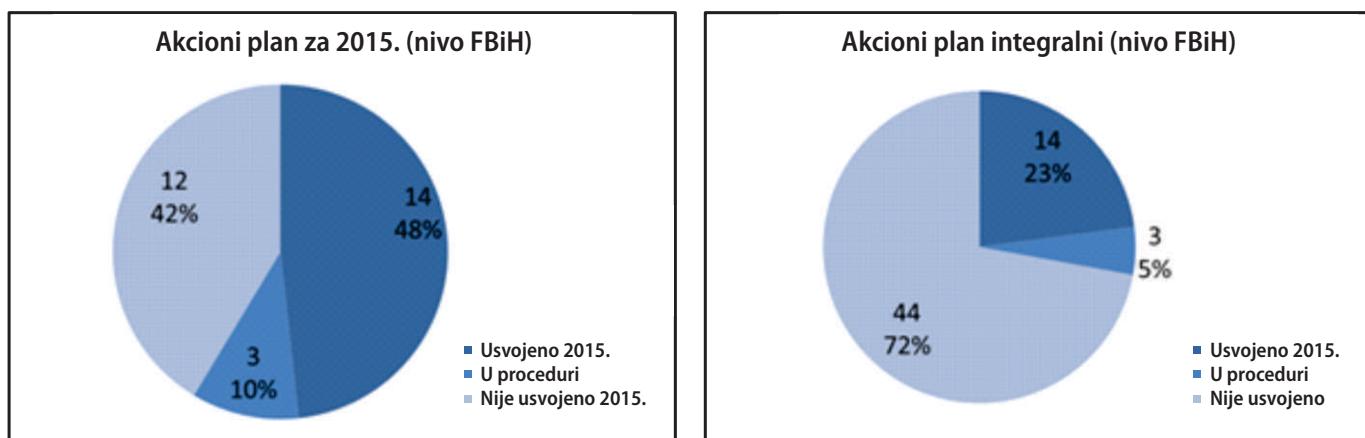
Grafikon 1 i 2

Od ukupnog broja mera iz sva tri akciona plana, usvojeno je njih 34, odnosno 20%, u proceduri je 14 mera (8%), dok 124 mera ili 72% nije razmatrano. U odnosu na broj mera planiranih za 2015. u sva tri akciona plana, usvojeno je 31% mera, njih 13% je u proceduri, dok 56% nije razmatrano.

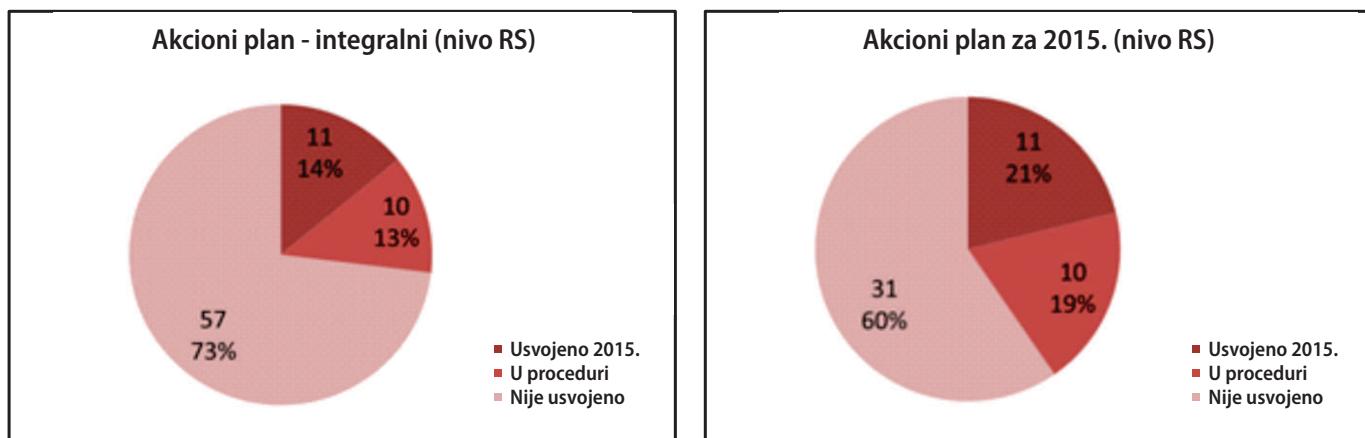
Grafikon 3 i 4

Vijeće ministara je od ukupno 33 mera, za 2015. planiralo realizaciju 27 mera, od čega je je usvojeno 9 mera (33,3%), u proceduri je 1 mera (4%), dok 17 mera nije ni razmatrano. Realizacija mera u odnosu na integralni i plan za 2015. prikazana je na grafikonu 3 i 4.

Grafikon 5 i 6

Vlada Federacije u svom revidiranom i dopunjrenom planu ima ukupno 61 mjeru, od čega je za 2015. planirano donošenje 29 mjera, pri čemu je usvojeno 14 mjera (48%), u proceduri su 3 mjere (10%), a nije usvojeno 12 mjera (42%). Integralni i separatni prikaz datje u grafikonu 5 i 6.

Grafikon 7 i 8

Vlada RS u svom Akcionom planu ima ukupno 78 mjera, od čega je za 2015. planirano 52 mjere. Usvojeno je 11 mjera (21%), u proceduri je 10 mjera (19%), dok nije usvojeno 31 mjera (60%). Integralni i separatni prikaz datje u grafikonu 7 i 8.

Statistički gledano, Vlada Federacije BiH je realizirala najviše mjera iz Akcionog plana, dok je Vlada RS realizirala najmanje mjera. Od ključnih mjeru koje su usvojene u ovom periodu vrijedi istaknuti:

- Nivo BiH: Zakon o carinskoj politici, Strategija i Akcioni plan reforme sektora pravde u BiH;
- Nivo RS: Zakon o radu, Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak;
- Nivo FBiH: Zakon o radu, Zakon o direktnim stranim ulaganjima, Zakon o porezu na dobit, Zakon o državnim službenicima, Uredba o prvom zapošljavanju.

Akcioni planovi sva tri nivoa vlasti u BiH predviđjeli su i 18 mjera (Više ministara 4, Vlada FBiH 10 i Vlada RS 4) za kojih je implementaciju vremenski rok kontinuiran, pa su i one uzete u razmatranje u okviru ovog izvještaja o monitoringu, te vrednovane kao nerealizirane. Primjeri takvih mjeru su „Uspostaviti efikasnu prevenciju korupcije i sukoba interesa u pravosuđu“ ili „Reforma sistema obrazovanja“.

4.2.PREGLED INDIKATORA ZA MJERENJE EFEKTIVNOSTI REFORMSKE AGENDE

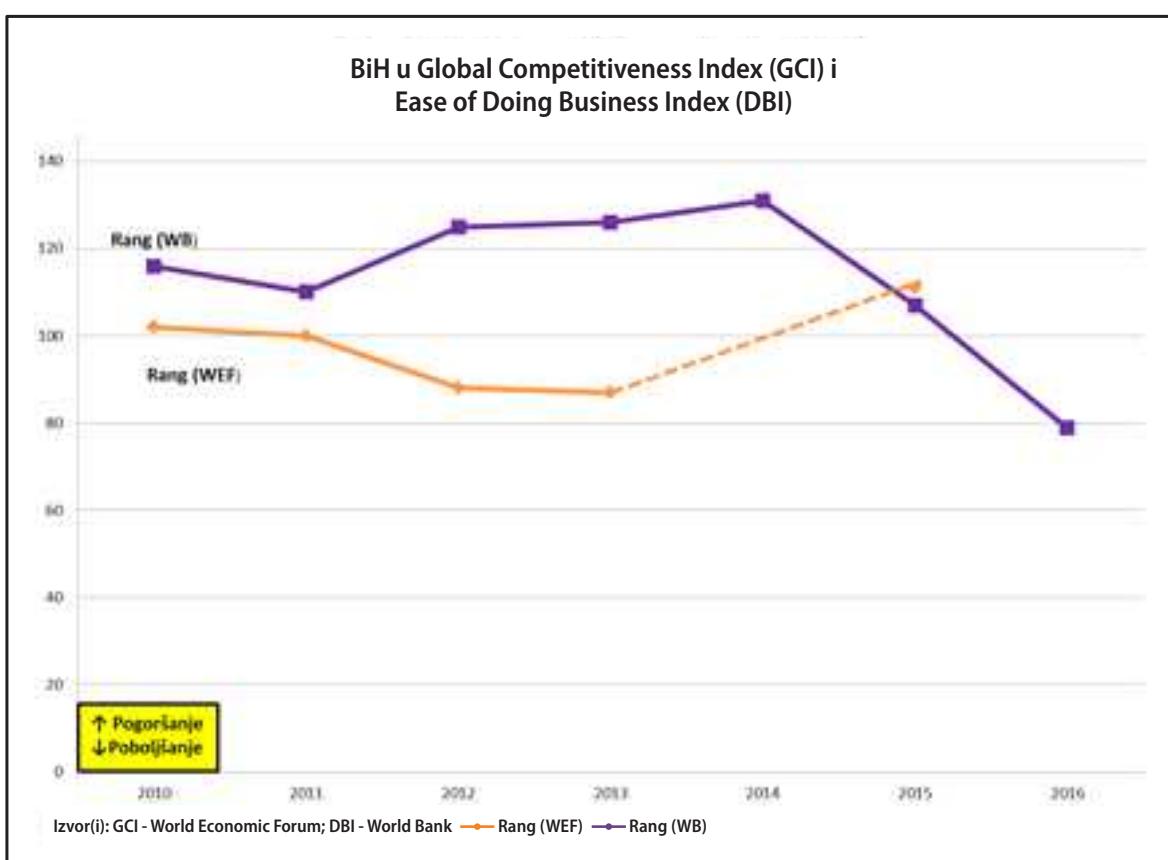
4.2.1. Oblast: Poslovna klima i konkurentnost

U ovom izvještajnom periodu u oblasti Poslovna klima i konkurentnost, Vijeće ministara je usvojilo samo jednu mjeru - Zakon o carinskoj politici. Mjera – Sveobuhvatno mapirati parafiskalne namete nije razmatrana u ovom izvještajnom periodu.

Vlada FBiH je u ovom periodu usvojila većinu mjera iz oblasti Poslovna klima i konkurentnost, npr. Zakon o direktnim stranim ulaganjima, Zakon o privrednim društvima, Program javnih investicija, itd. dok uspostavljanje Registra parafiskalnih nameta nije bio jedan od prioriteta Vlade FBiH.

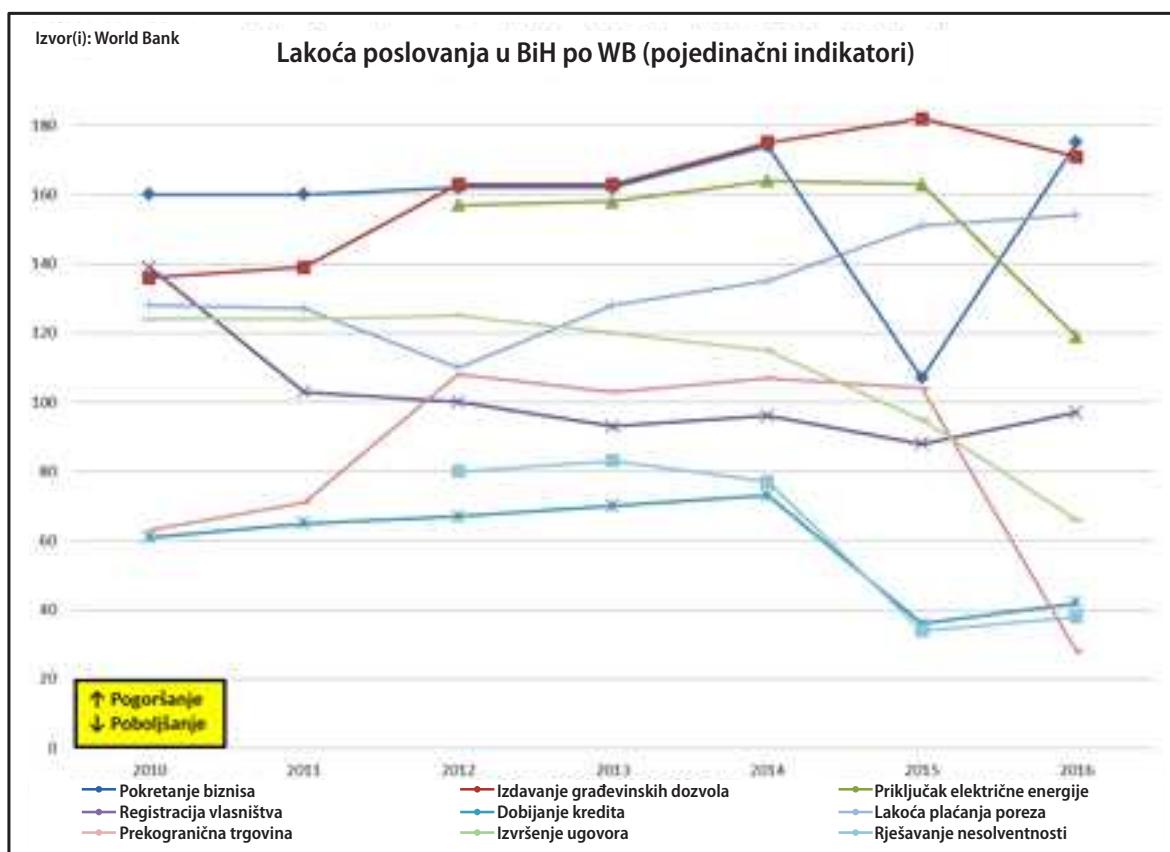
Vlada RS je najviše mjeru usvojila upravo u ovoj oblasti (Zakon o porezu na dobit, Zakon o porezu na dohodak, Zakon o porezu na nepokretnosti, itd.). Kao i Vlada FBiH, Vlada RS nije uspostavila Registar parafiskalnih nameta, niti je usvojen Zakon o stečaju.

S druge strane, u nastavku su predstavljeni brojni indikatori iz sekundarnih izvora koji daju široku i preciznu sliku o poslovnoj klimi i konkurentnosti u BiH

Grafikon 9

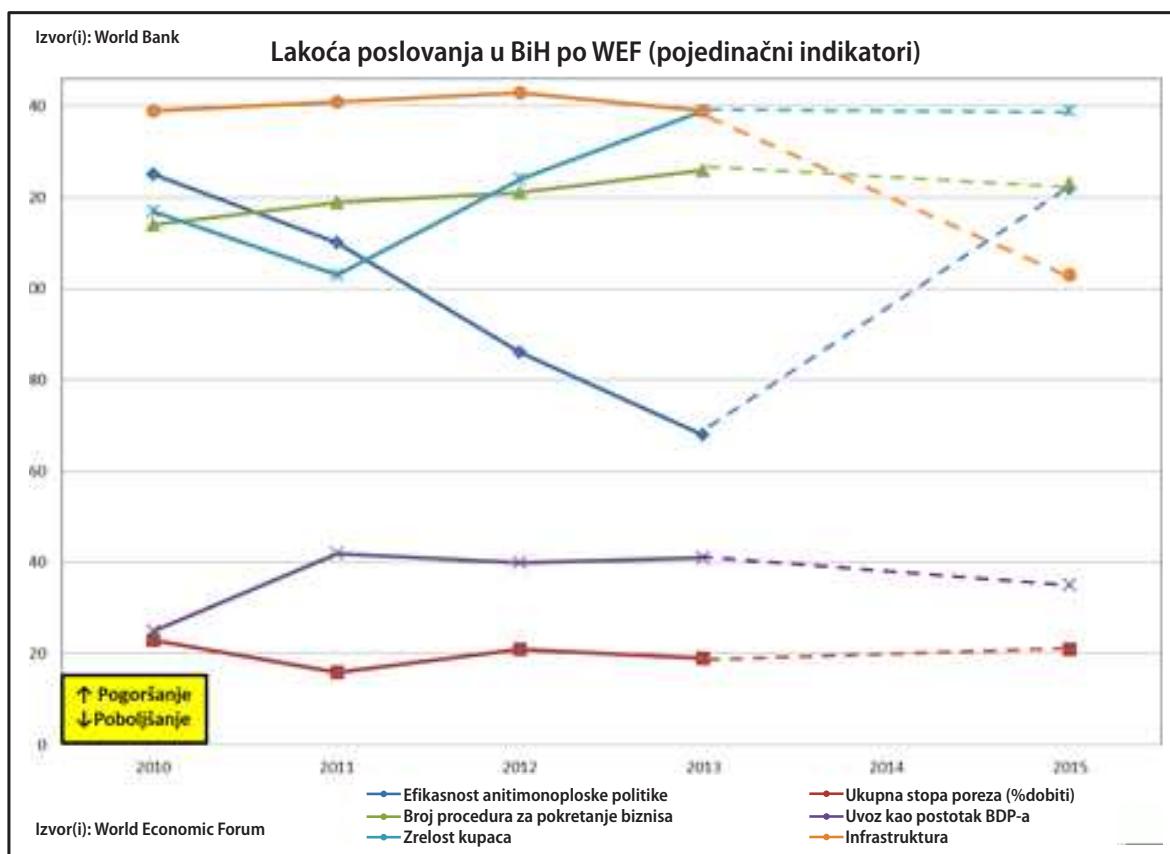
Grafikon 9 prikazuje uporedno rangiranje BiH u Indeksu globalne konkurentnosti (GCI), Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) i u Indeksu lakoće poslovanja (DBI) Svjetske banke (WB) u periodu 2010 – 2016. godina za DBI, odnosno 2010. – 2015 za GCI. Skala predstavlja 140 tretiranih država svijeta. Viša pozicija na skali (bliže vrijednosti 140) znači i krajnje loše rangiranje, dok niža pozicija (bliža vrijednosti 1) znači i bolje globalno rangiranje. Vidljiv je nesrazmjer između značajnog poboljšanja ranga po DBI, te značajnog pogoršanja ranga po GCI u posljednjih nekoliko godina.

Grafikon 10

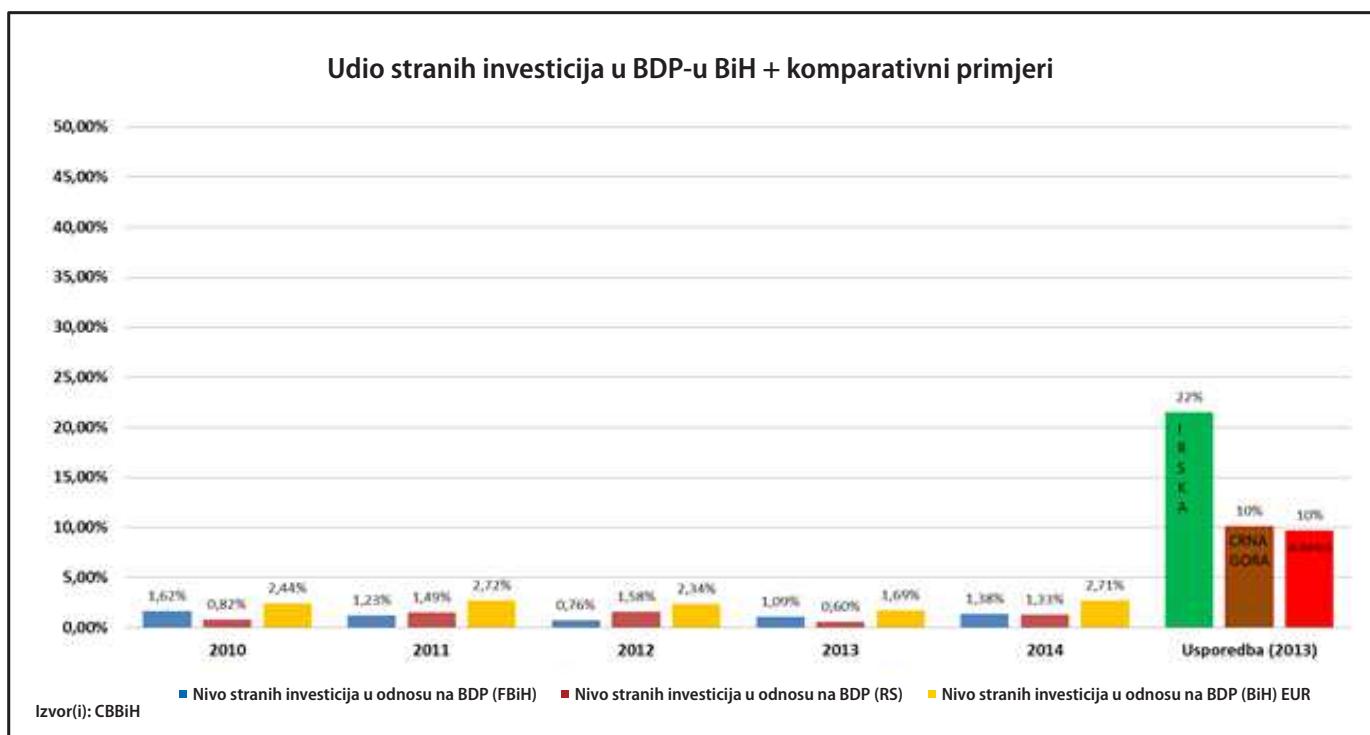
Grafikon 10 prikazuje pojedinačne indikatore lakoće poslovanja po WB-u, prema kojem je vidljiv trend napretka BiH u posljednje dvije godine po većini indikatora, osim po indikatoru (lakoće) plaćanja poreza i (lakoće) izdavanja građevinskih dozvola gdje je primjetna regresija ili stagnacija. U indikatoru (lakoće) Pokretanja biznisa vidljivo je znatan negativni skok između 2015. i 2016., potpuno suprotno glavnim ciljevima Reformske agende, dok je najviši „pozitivni“ skok vidljivo po indikatoru Prekogranične trgovine zbog dodatne liberalizacije trgovine tokom 2015. i 2016., iako to može biti na štetu domaće ekonomije.

WEF nije objavio podatke za BiH za 2014. godinu, dok su podaci za 2016. tek biti objavljeni. WB rangiranje objavljuje jednu godinu unaprijed, tako da se posljednji podatak za 2016. ustvari može smatrati projekcijom.

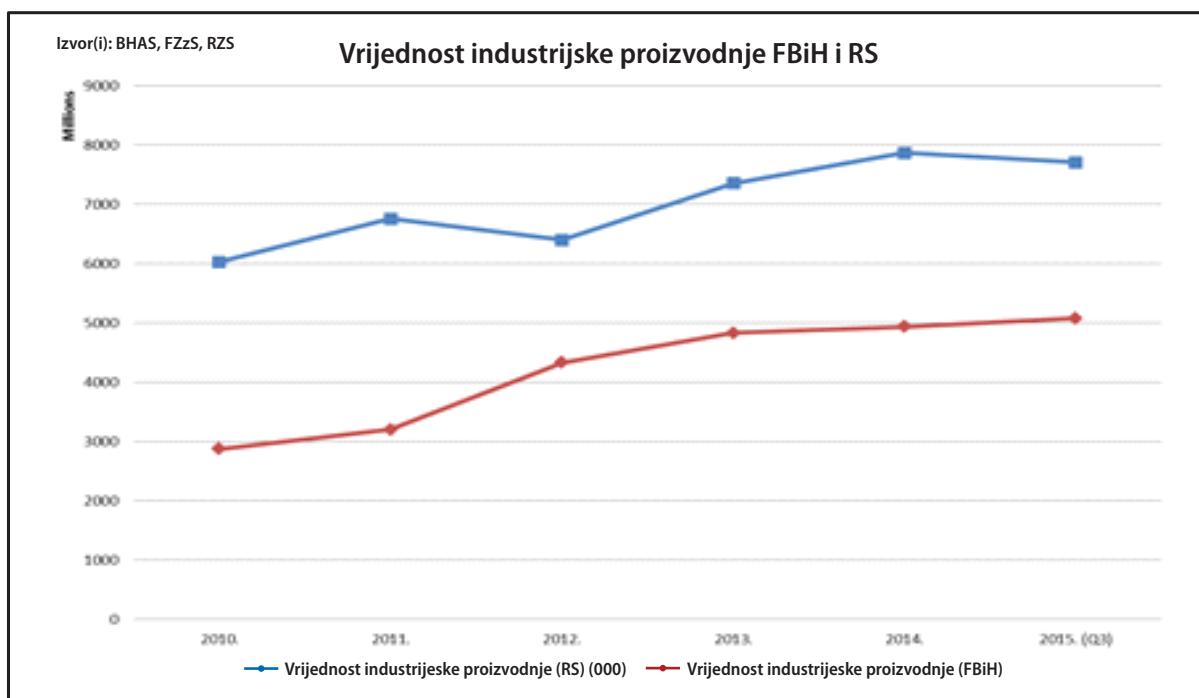

Grafikon 11

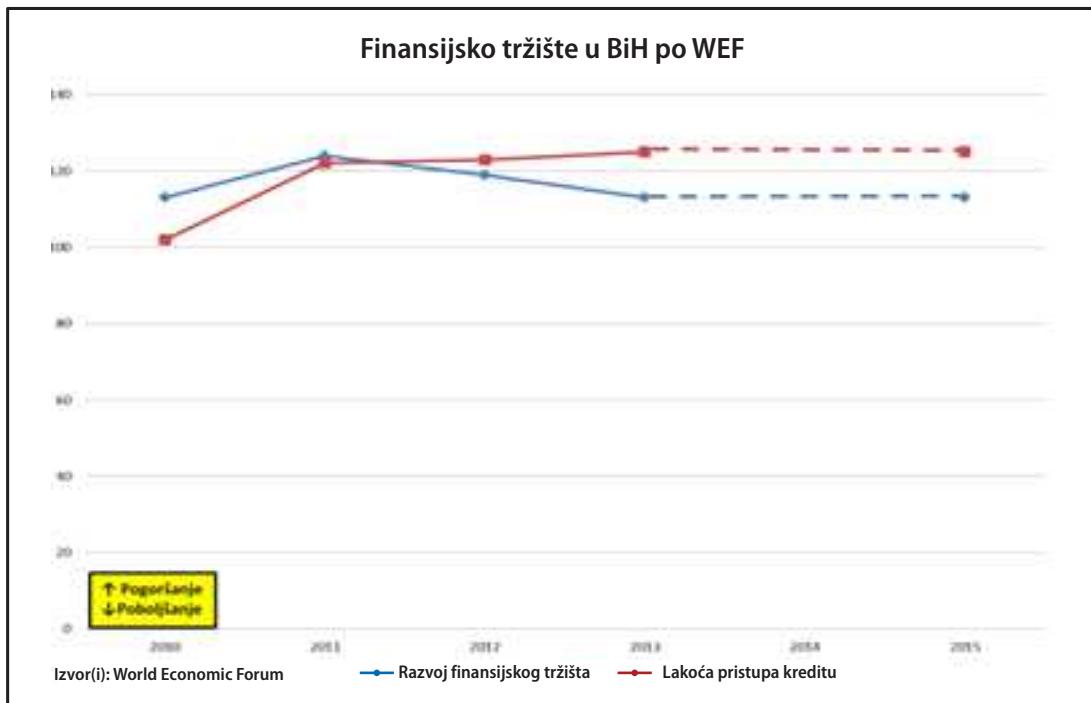
Grafikon 11 prikazuje pojedinačne indikatore lakoće poslovanja u BiH po WEF-u u periodu 2010. – 2015., prema kojima je dominantno vidljiva dugotrajna stagnacija na 4 od 6 indikatora. Djelimično je progres vidljiv po indikatoru Infrastrukture, dok je znatno pogoršanje vidljivo po indikatoru Efektivnosti antimonopolske politike.

Grafikon 12

Od ambijenta poslovne klime i lakoće poslovanja u određenoj državi najdirektnije zavisi i nivo stranih investicija. Grafikon 12 prikazuje udio direktnih stranih ulaganja (FDI) u BDP-u BiH za period 2010-2014., i to po entitetima i za BiH kumulativno. Vidljivo je da se tokom 5 godina udio FDI kreće u zoni od 1,69 do 2,72% BDP-a. U poređenju s Crnom Gorom i Albanijom, kao regionalnim primejrima, gdje FDI učestvuje sa 10% BDP-a ili Irskom sa 22%, ovim dokazujemo vrlo ozbiljan izazov s kojim se BiH mora suočiti – privući strane investicije. Podaci za FDI dobijeni su izrađenom, jer ne postoje zvanični podaci po entitetima.

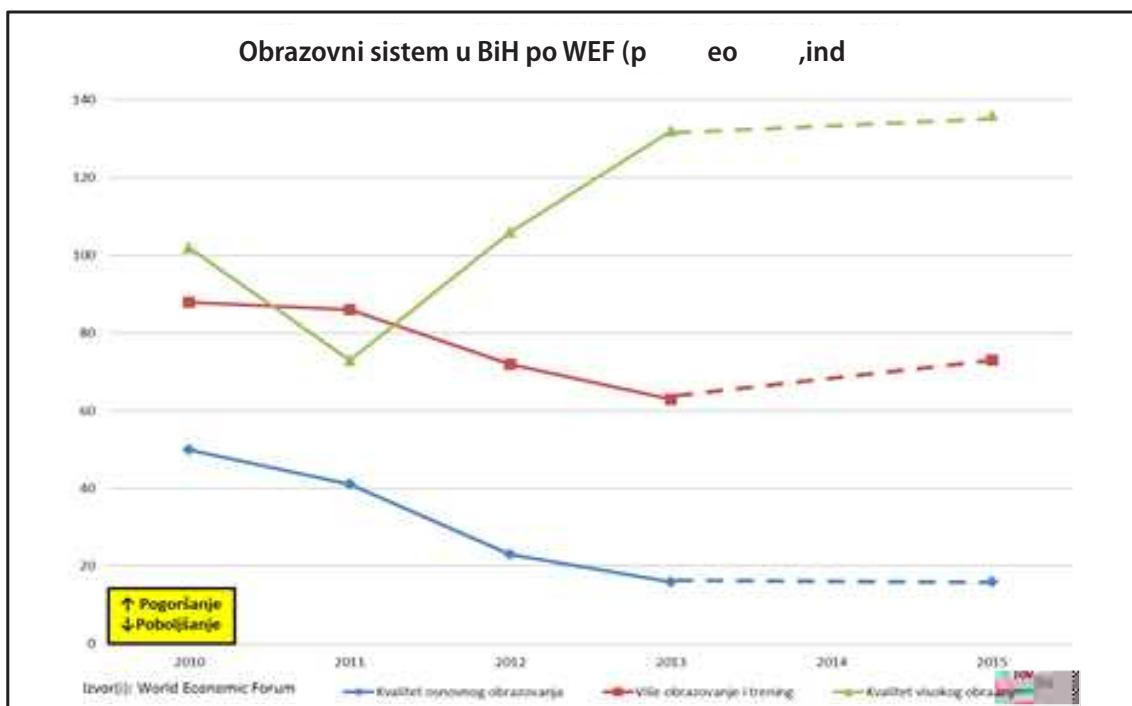
Grafikon 13

Grafikon 13 prikazuje komparativne trendove vrijednosti industrijske proizvodnje po entitetima za period 2010.-2015.(tre i kvartal). Trendovi pokazuju generalni trend rasta posebno u RS, te nešto nestabilniji trend u FBiH, gdje je u trećem kvartalu 2015. zabilježen pad u odnosu na prethodne godine.

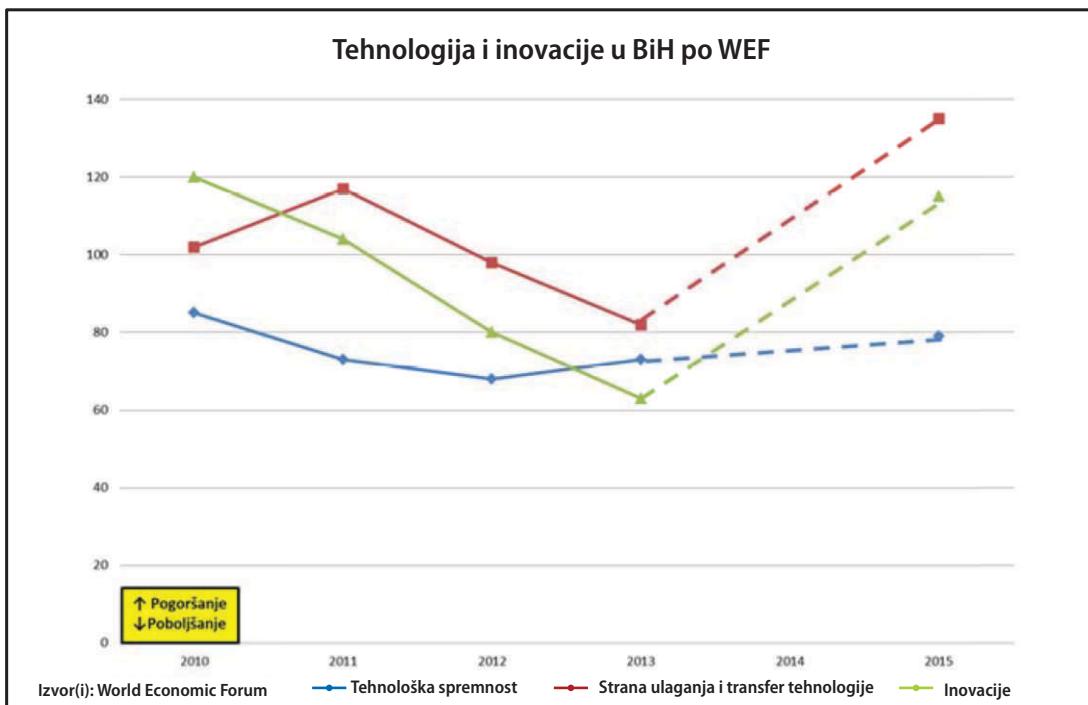
Grafikon 14

Grafikon 14 pokazuje kombinaciju dva indikatora: razvoj finansijskog tržišta i lakoća pristupa kreditu, pri čemu je vidljiva višegodišnja stagnacija i vrlo nepovoljno rangiranje među 30 najlošijih država svijeta. Ovo govori o vrlo nerazvijenom tržištu kapitala i otežanom pristupu kreditiranju biznisa neophodnom za rast ekonomske aktivnosti u državi.

Grafikon 15

Konkurentnost određene države može se posmatrati i kroz kvalitetu obrazovnog sistema. Grafikon 15 daje pregled paketa indikatora za procjenu kvaliteta obrazovnog sistema po WEF-u, gdje je vidljiv pozitivan trend rangiranja tj. indikatora Kvaliteta osnovnog obrazovanja. S druge strane kvaliteta visokog obrazovanja već 5 godina bilježi ekstremno negativan trend. Prema ovom indikatoru BiH je među 10 najlošije rangiranih država na svijetu po kvaliteti visokog obrazovanja.

Grafikon 16

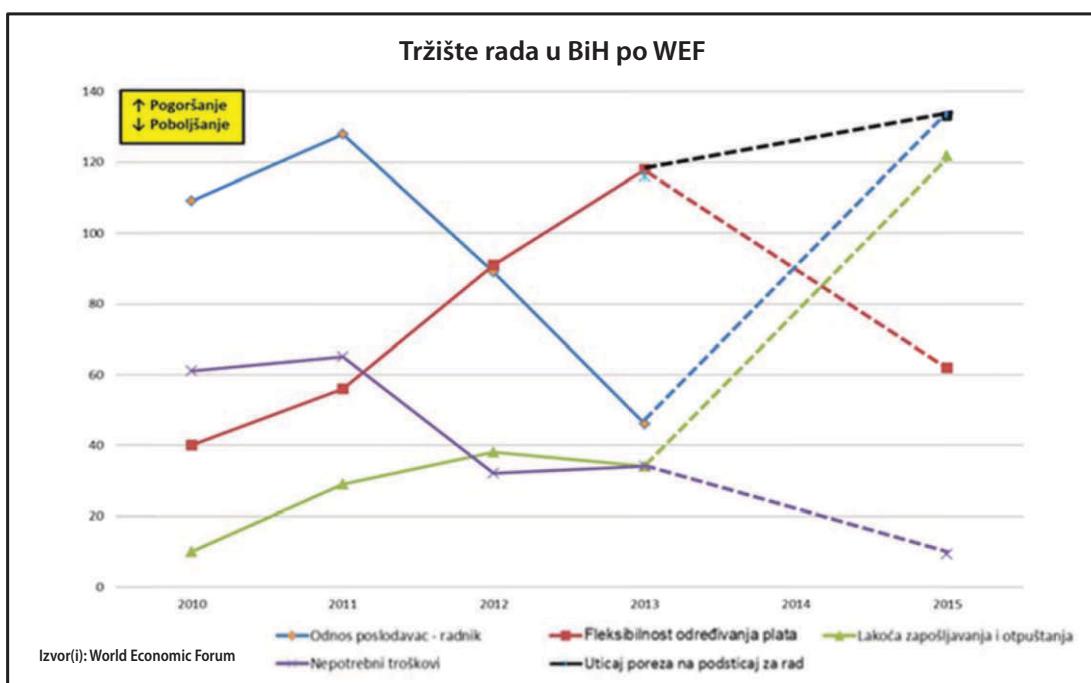
Grafikon 16 prikazuje paket indikatora za procjenu napretka u tehnologiji i inovacijama po WEF-u. Vidljivo je da BiH već nekoliko godina bilježi negativne trendove po sva tri indikatora: Tehnološka spremnost, Strana ulaganja (u tehnologiju) i transfer tehnologije, te Inovacije.

Studija slučaja: Ne postoje zvani ni podaci o broju parafiskalnih nameta, jer nije uređen Registar. Prema nezvaničnim podacima projekta FAR/USAID, u Republici Srpskoj postoji ukupno 112 parafiskalnih taksi i naknada, od čega je 48 prihod budžeta RS, 11 se dijeli između budžeta RS i opštinskih ili gradskih budžeta i 53 predstavlja prihod opštinskog, odnosno gradskog budžeta. U Brčko distriktu BiH postoji 79 parafiskalnih nameta. Svi su prihod budžeta Distrikta. Na nivou Federacije BiH i kantona postoji 176 jedinstvenih šifara prihoda koji se mogu karakterisati kao taksa ili naknada. Problem broja parafiskalnih nameta u BiH jeste što još uvek nisu definirani kriteriji po kojima bi se uradio Registar, npr. da li je kriterij pravni osnov, koji nivo vlasti je polazni, kako evidentirati one naknade koje se raspoređuju po kantonima, ili po različitim nivoima vlasti istovremeno i dr. Rezimirajmo, u BiH postoji najmanje 370 parafiskalnih nameta.

4.2.2.Oblast: Tržište rada

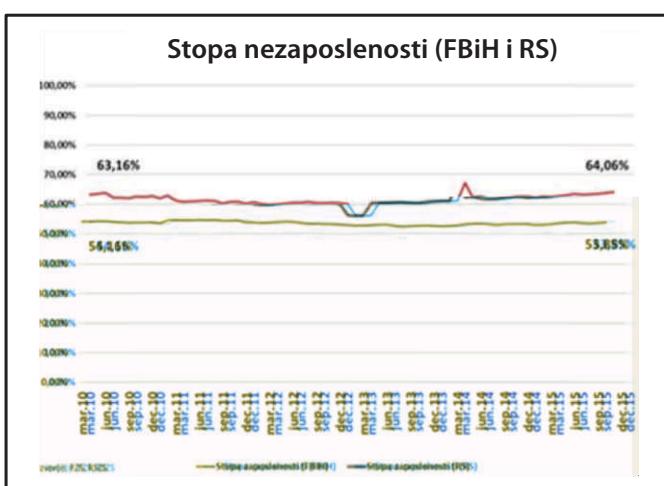
Vijeće ministara svojim Akcionim planom nije predviđjelo donošenje niti jedne mjeru iz ove oblasti.U ovoj oblasti Vlada FBiH je usvojila najznačajnije mjeru: Zakon o radu i Uredbu o prvom zapošljavanju i samozapošljavanju, dok mjeru „Razdvojiti obaveznost zdravstvenog osiguranja od funkcije posredovanja u zapošljavanju“ nije bila u prioritetu rješavanja Vlade FBiH. Mjera „Reforma sistema obrazovanja“, je mjeru sa kontinuiranim vremenskim rokom,ime je teže pratiti njenu realizaciju, a traži i uključivanje kantonalnih vlada.Za ovaj izvještajni period, Akcioni plan Vlade RS je predviđao samo dvije mjeru, od kojih je najvažnija – Zakon o radu usvojena, dok mjeru „Razdvojiti obaveznost zdravstvenog osiguranja od funkcije posredovanja u zapošljavanju“, nije bila razmatrana.

U nastavku slijedi pregled sekundarnih indikatora u ovoj oblasti.

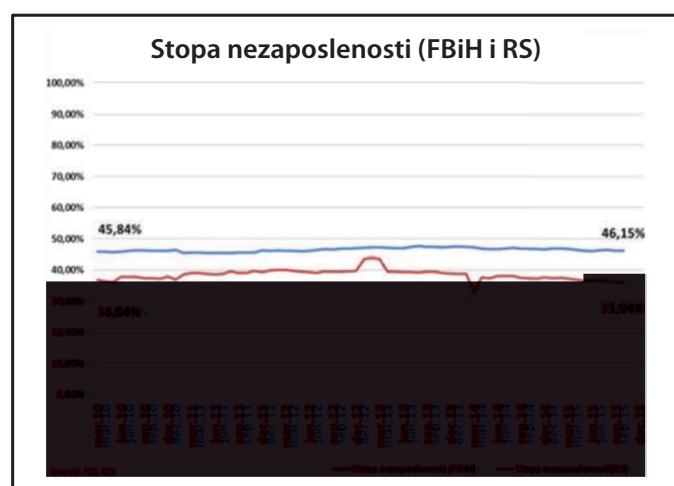

Grafikon 17

Grafikon 17 predstavlja paket indikatora WEF-a za procjenu tržišta rada. Prema ovih 5 indikatorima vidljiva je regresija i/ili negativan trend po indikatorima: Odnos poslodavac – radnik, Uticaj poreza na podsticaj za rad, Lakoća zapošljavanja i otpuštanja. Po indikatorima Nepotrebni troškovi i Fleksibilnost određivanja plate zabilježen je znatan pozitivanski trend.

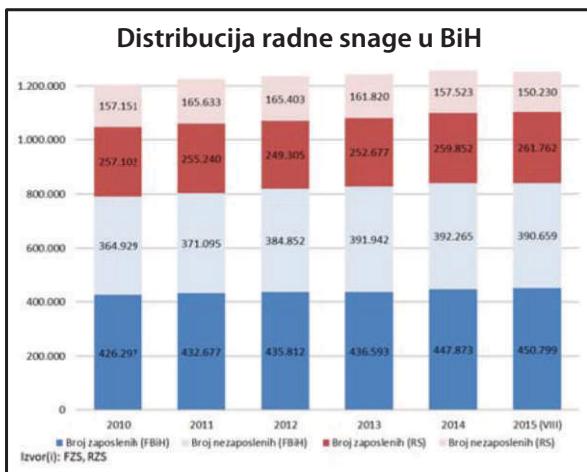

Grafikon 18

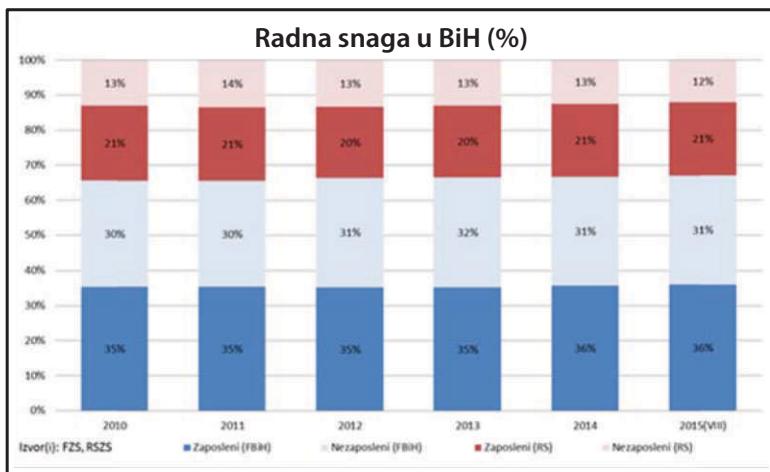

Grafikon 19

Na Grafikonu 18 i 19 prikazani su šestogodišnji trendovi stopa zaposlenosti i nezaposlenosti u BiH. Indikativno je da je trend već 6 godina ujednačen bez znatnih promjena, što ukazuje na zabrinjavajuću stagnaciju na tržištu rada. Sustavno visokom stopom nezaposlenosti i vrlo niskom stopom zaposlenosti. Dodatno indikativno jestе to što je stopa nezaposlenosti u FBiH na kraju 2015. viša nego 2010. godine, a stopa zaposlenosti u RS manja 2015. nego 2010.

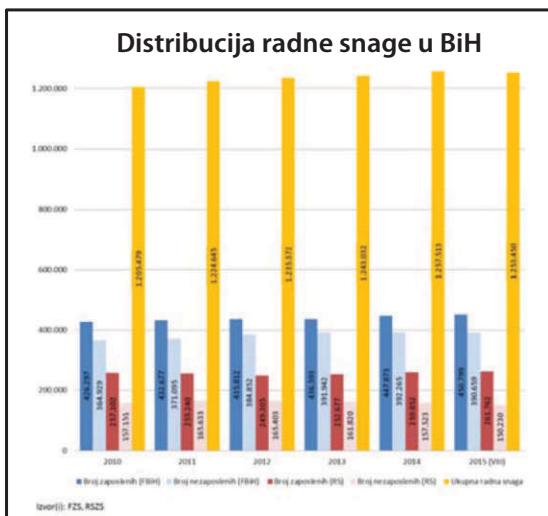

Grafikon 20

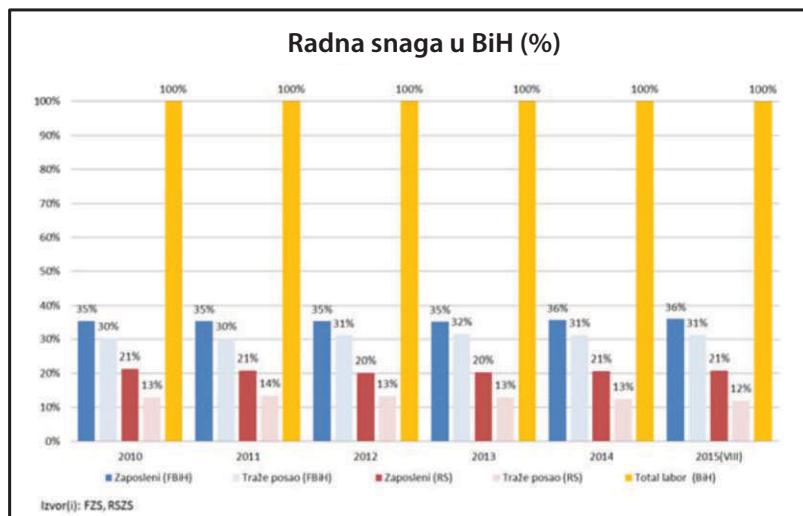

Grafikon 21

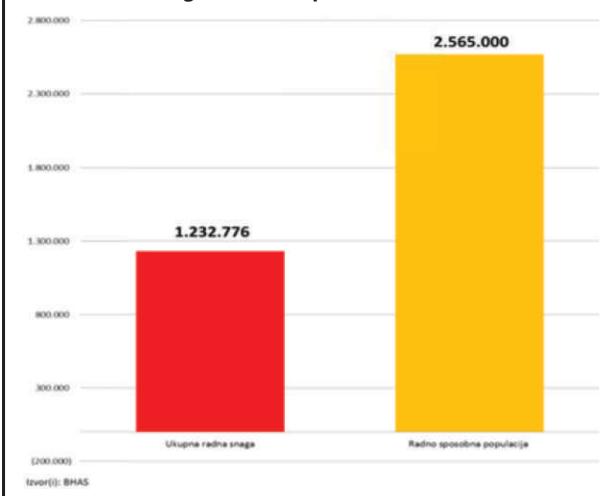
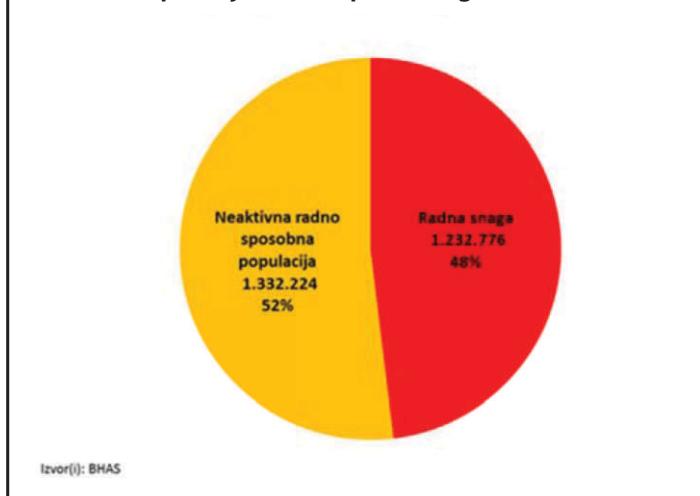
Na grafikonima 20-23 prikazana je distribucija radne snage po varijablama zaposleni/nezaposleni tokom 6 posljednjih godina, po entitetima u absolutnim brojevima i procentima. Indikativno je da su trendovi duži niz godina nepromjenjivi, odnosno daje stagnacija na tržištu rada potpuno stabilna.

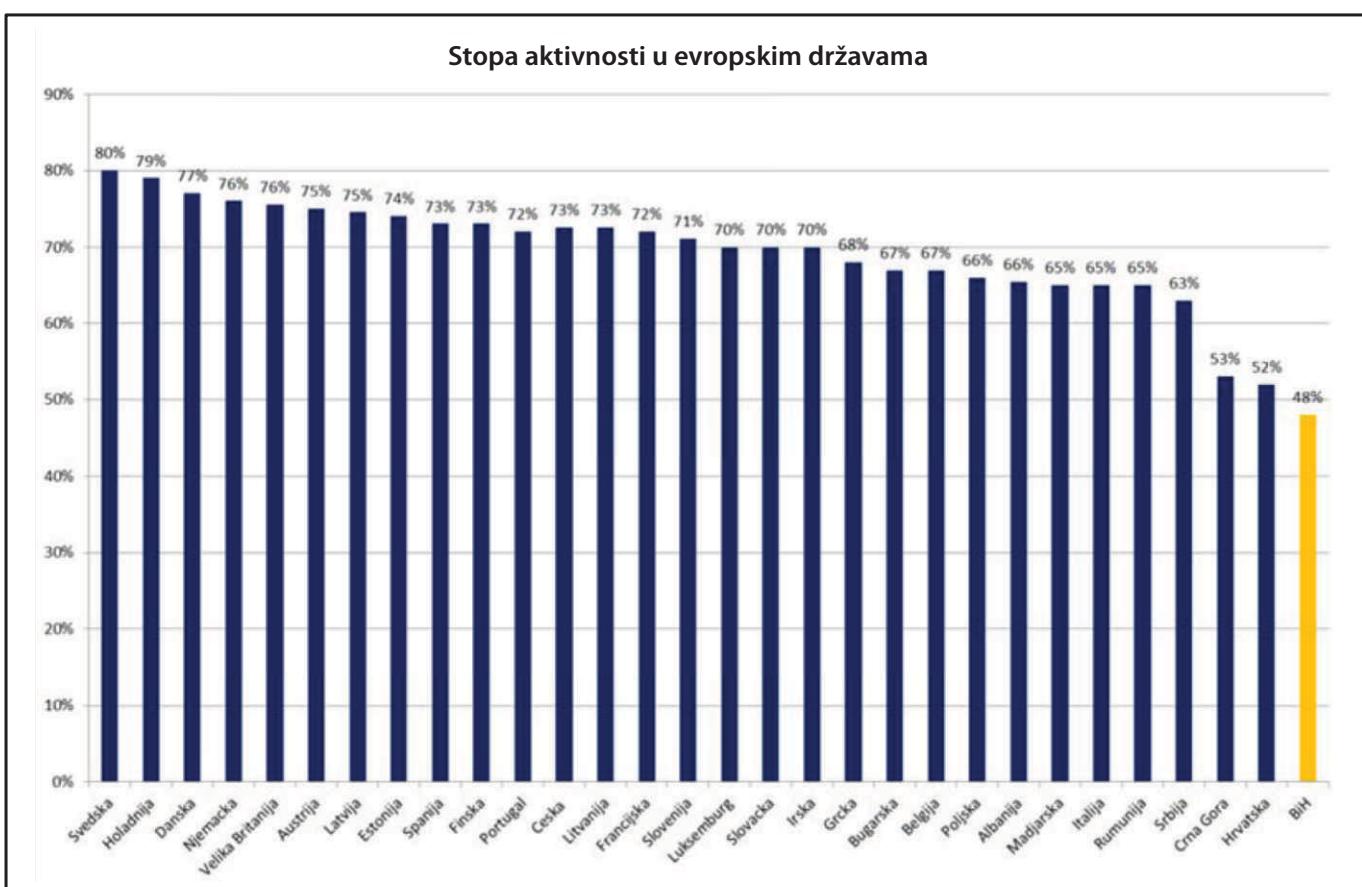
Grafikon 22

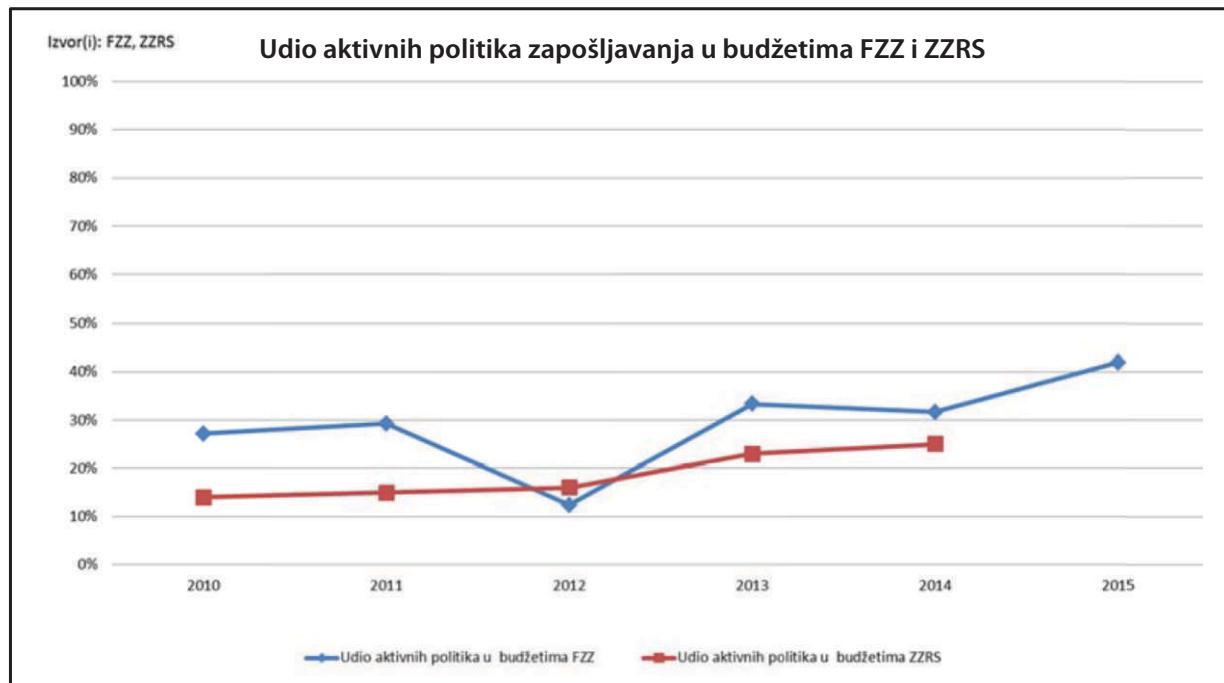
Grafikon 23

Udio radne snage u radno sposobnom stanovništvu**Grafikon 24****Kompozicija radno sposobnog stanivništva****Grafikon 25**

Grafikoni 24 i 25 daju prikaz udjele aktivne radne snage u ukupnom radno sposobnom stanovništvu. Ovaj udio je zabrinjavajućenizak, tek 48%, što znači da pola radno sposobnog stanovništva uopšte nije aktivno na tržištu rada, a većina njih su ili u zoni socijalne zaštite i prinadležnosti, ili u zoni sive ekonomije, ili u zoni socijalne isključenosti. Ovako visoka stopa neaktivnog stanovništva najviša je u Evropi, što pokazuje grafikon 26, što se vede uzima kao krucijalni uzrok lošeg ekonomskog stanja u zemlji, rigidnog tržišta rada i niskog životnog standarda.

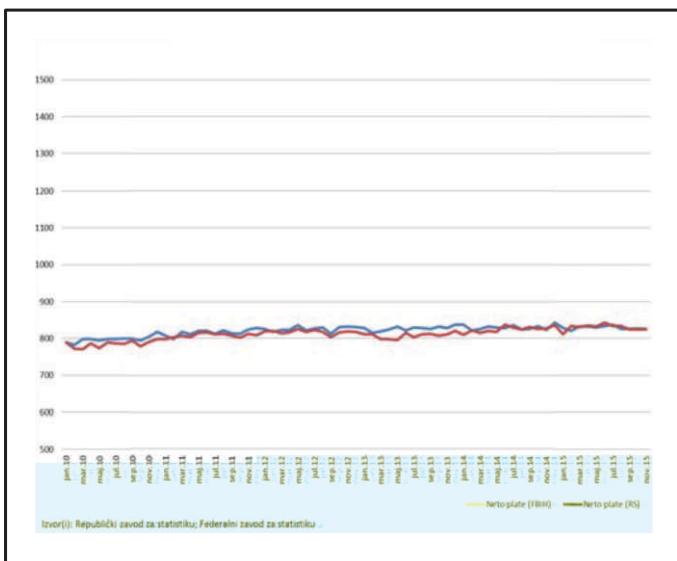
Stopa aktivnosti u evropskim državama**Grafikon 26**

Grafikon 26 daje komparativni pregled većine država članica EU, zemalja regiona i BiH, po osnovu indikatora Stopa aktivnosti, odnosno udjela radne snage u radno sposobnom stanovništvu. Evropski prosjek je oko 70%, što je za preko 20% više u odnosu na BiH.

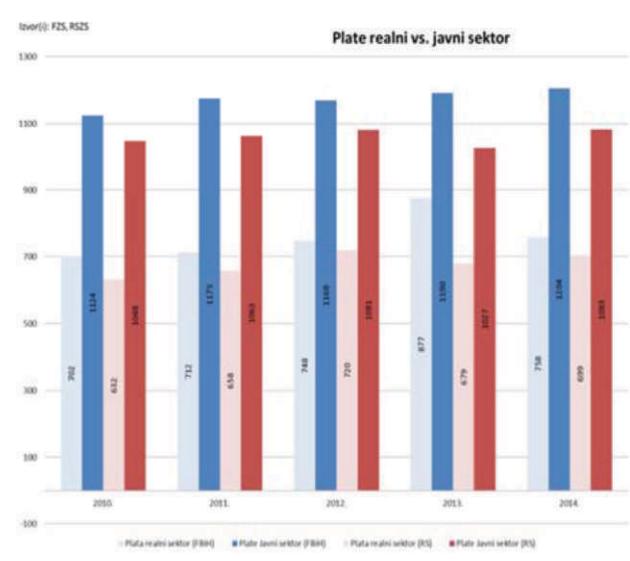

Grafikon 27

Grafikon 27 daje komparativni pregled, tj. trend udjela tzv. aktivnih politika zapošljavanja u ukupnim rashodima entitetskih zavoda za zapošljavanje. Vidljiv je slabiji trend rasta ovog udjela, ali je isti ustvari kritično nizak. Prosječno se godišnje izdvaja ispod 30% novca na aktivne politike, iako je sav taj novac prikupljen po osnovu obaveznog doprinosa za zapošljavanje, kao opterećenja na plate zaposlenih. Ostatak novca se troši na druge, pasivne mjeru i administraciju. Ovdje dolazi do izražaja važnost provođenje mjeru iz Reformske agende „Razdvojiti obavezno zdravstveno osiguranje od funkcije posredovanja u zapošljavanju“, jer administriranje i finansiranje zdravstvenog osiguranja nezaposlenih troši većinu resursa javnih službi za zapošljavanje i time onemoguće njihovu aktivnu ulogu na tržištu rada.

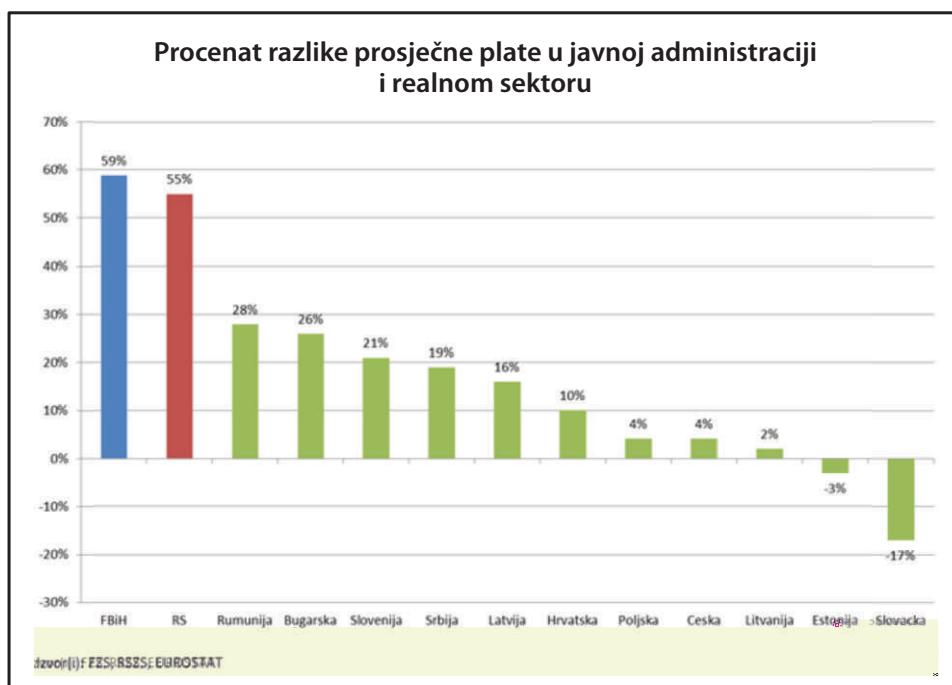

Grafikon 28

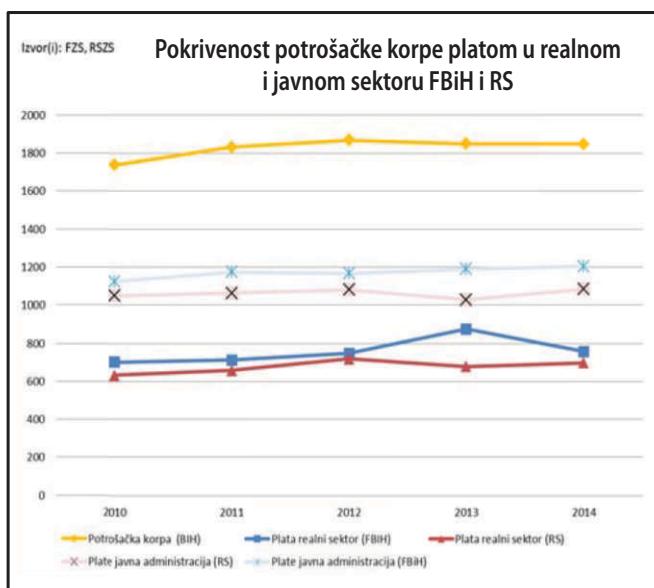
Grafikon 29

Grafikon 28 daje šestogodišnji trend visine neto plate u FBiH i RS, gdje je opet vidljiv hronični stagnacijski trend. Tokom 6 godina, neto plate porasle su za oko 3-4% (dok je u istom periodu cijena potrošačke korpe porasla za 3%), što je još jedan dokaz sporog ili nikakvog ekonomskog rasta. Grafikon 29 daje komparativni uvid u razlike prosječne nete plate u realnom naspram javnog sektora. Iz prikaza je vidljivo da je promjena ovog odnosa tokom 5 godina minimalna, te da sporadični potezi nekih vlada nisu dali nikakve značajne rezultate. Reformska agenda morala bi doprinjeti znajuoj promjeni ovog odnosa u bliskoj budućnosti.

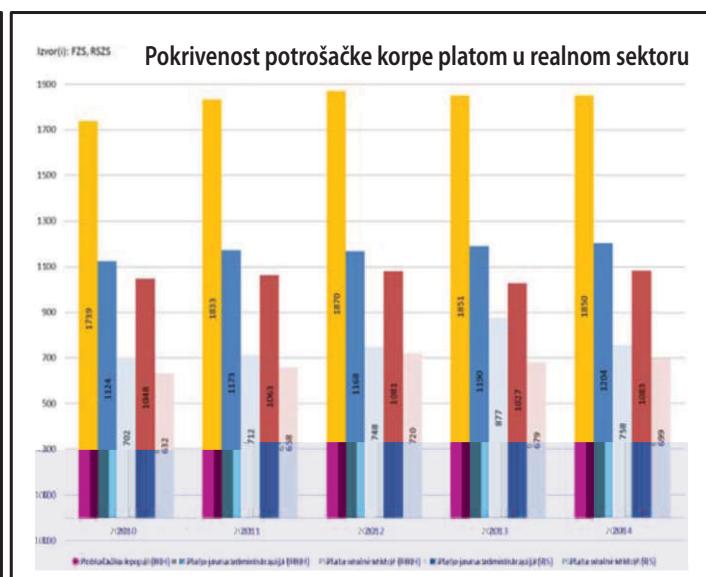

Grafikon 30

Dodata argumentacija za prethodno iznesene stavove data je u grafikonu 30, koji daje uporedni prikaz razlike prosječne nete platne u javnoj administraciji i realnom sektoru u bh. entitetima u odnosu na 10 zemalja EU i Srbije, kao relevantnog uzorka s kojim se BiH može poreći. Razlika je zabrinjavajuće drastična. Preciznije, nema nijedne zemlje u EU kojoj je BiH blizu prati vrijednosti ovog indikatora.

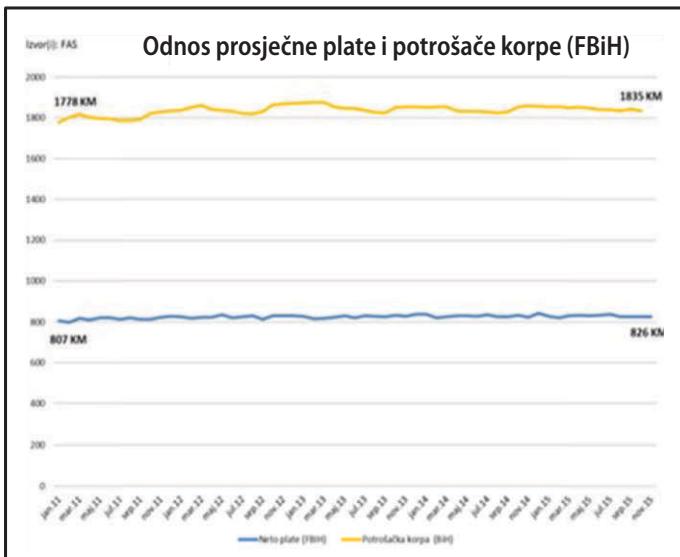

Grafikon 31

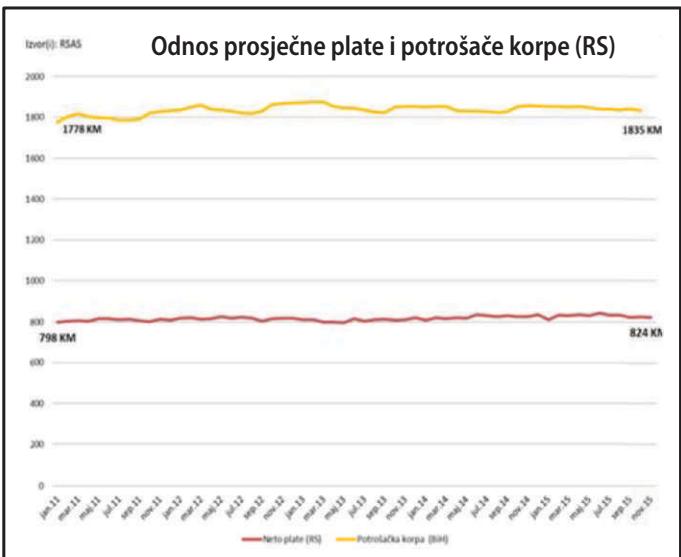

Grafikon 32

Grafikoni 31 i 32 uporedno prikazuju pokrivenost potroša ke korpe platom u realnom i javnom sektoru, te dodatno daju komparativni prikaz po entitetima. Ponovo je vidljiv petogodišnji stagnacijski trend ili minorni rast u oba sektora ispod 10% tokom 5 godina, što je još jedan dokaz niskog ekonomskog rasta i ekonomske aktivnosti. Posebno je indikativno da vrlo prisutna tema u javnosti - racionalizacija potrošnje javne administracije - po ovom indikatoru ne bilježi nikakvu značajnu promjenu tokom 5 godina, što Reformska agenda planira i mora promjeniti u bliskoj budućnosti.

Grafikon 33

Grafikon 34

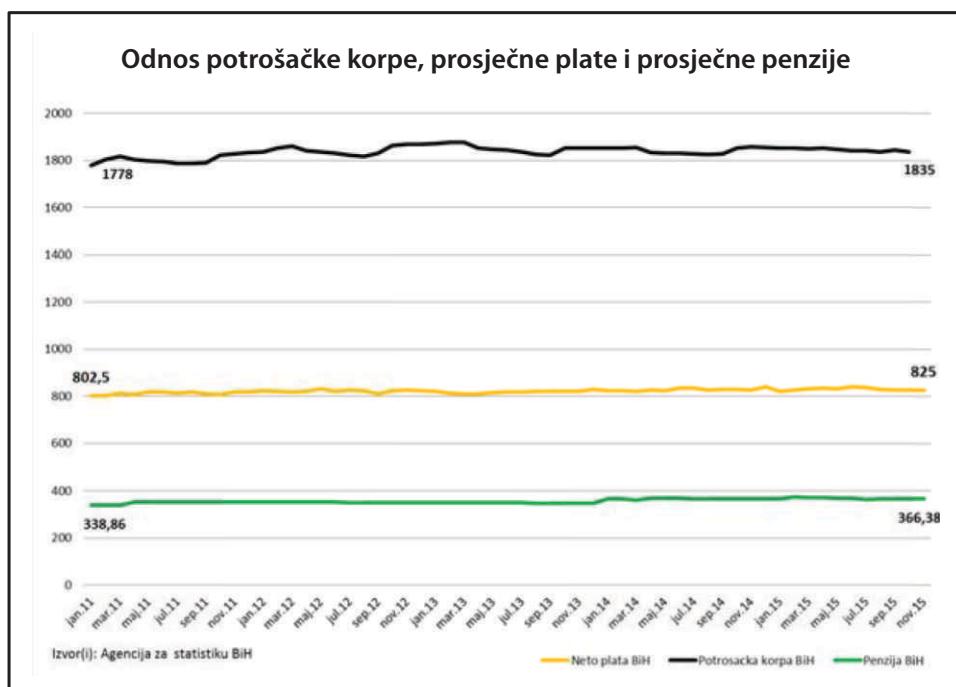
Još jedan dokaz potpune stagancije ekonomske aktivnosti jeste mjerjenje odnosa prosječne plate i potrošačke korpe, što je prikazano na grafikonom 33 i 34. Tokom 5 godina, neto plate su porasle za oko 3% (oba entiteta), dok je cijena potrošačke korpe porasla za oko 3%. Iako je dramatičan, ovo je dokaz opadanja životnog standarda.

Studija slučaja: Visina novčane naknade za nezaposlene u Federaciji BiH je u posljednja tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa nezaposlene osobe. Prosječan iznos naknade za 2014.g. iznosio je 369 KM. U Republici Srpskoj nema novijih podataka, a za 2013.g. prosječan iznos naknade bio je 110 KM. Pokrivenost visine naknade sa potrošačkom korporom u FBiH je oko 20%, a u RS je 6%. Obuhvatnaknade je ujedljivo najniži u regionu, a vremensko trajanje iste vrlo ograničeno.

4.2.3. Oblast: Socijalna politika i reforma penzijskog sistema

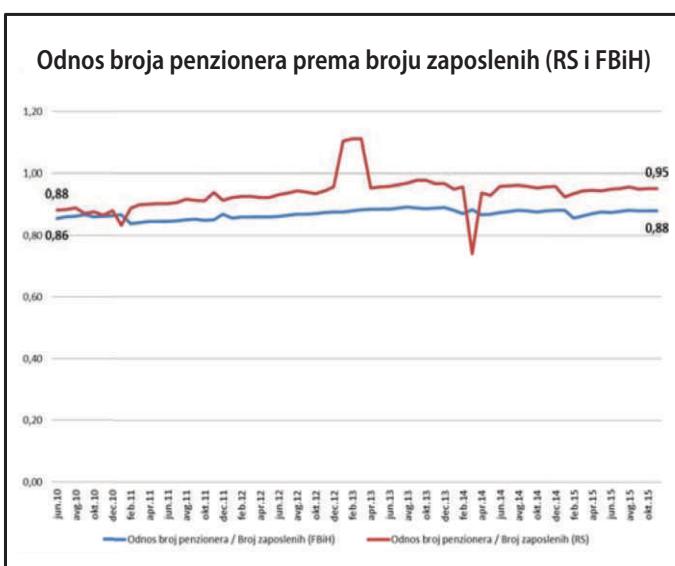
Akcioni plan Vijeća ministara nije predviđao mjeru iz ove oblasti. Vlada FBiH je akcionim planom predviđjela dvije mjeru iz ove oblasti: Strategija za reformu sistema PIO i Asimetrično raspodjeljene električne energije, koje nisu realizovane u ovom periodu. Vlada RS za ovaj izvještajni period nije predviđjela usvajanje ni jedne mjeru iz ove oblasti.

U nastavku je dat prikaz nekoliko indikatora koji mogu biti osnova za kvalitativnu ocjenu uspješnosti reformi u ovoj oblasti u narednom periodu.

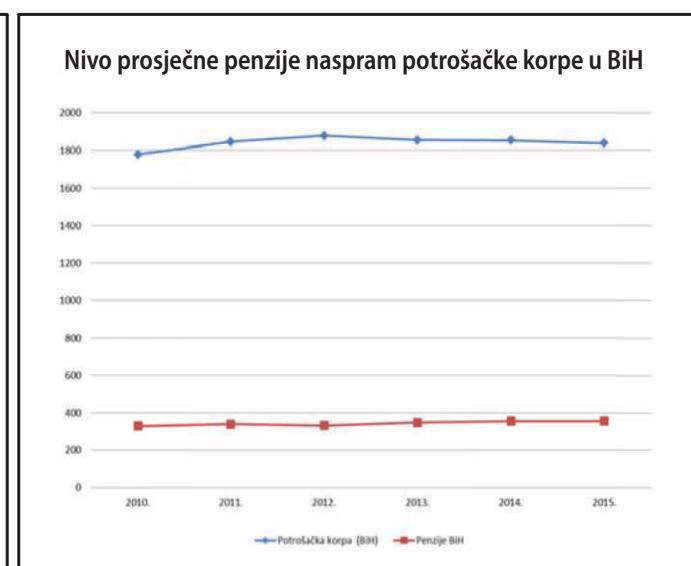

Grafikon 35

Grafikon 35 predstavlja još jedan paket indikatora koji mjere ekonomski rast, a u konkrentom sluaju dokazuju ekonomsku stagnaciju i regresiju životnog standarda. Dvije prosječne plate nisu bile dovoljne da pokriju potrošaku korpu. Tokom 5 godina prosječna penzija je porasla za manje od 8%, odnosno za 27 KM, prosječna plata za 3%, odnosno za 22,50 KM, a potrošačka korpa za 3%, odnosno za 57 KM, što je realno više nego dvostruko više od rasta penzija i plata.

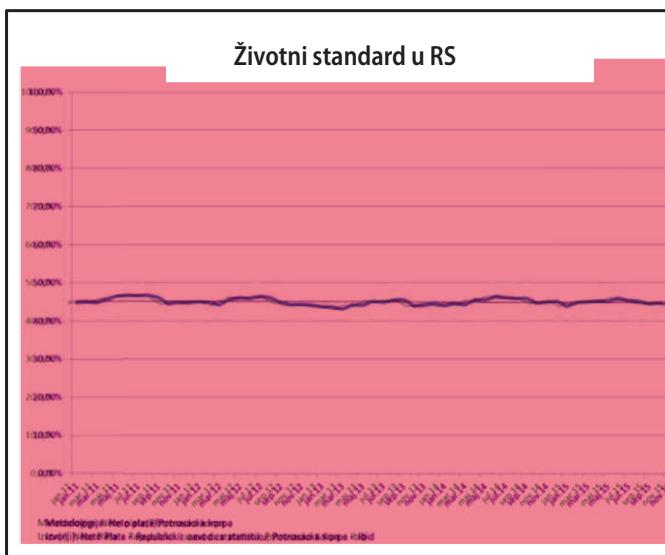

Grafikon 36

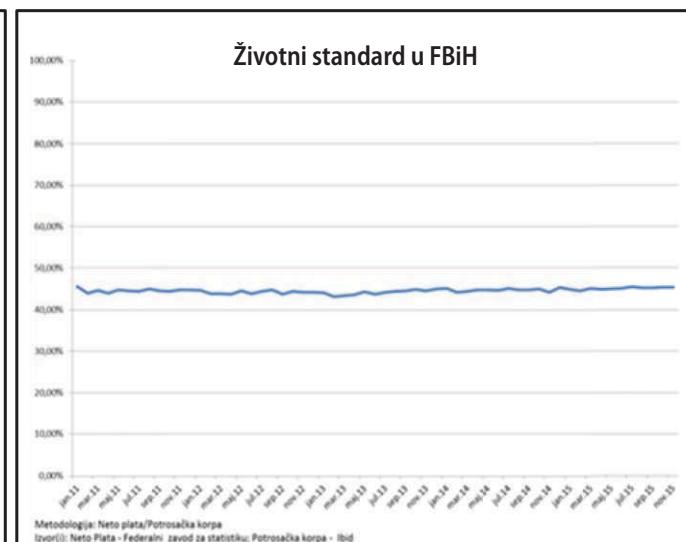

Grafikon 37

Grafikoni 36 komparativno prikazuju odnos broja zaposlenih naspram broja penzionera po entitetima. Tokom 6 godina ovaj odnos se pogoršava posebno u RS, gdje 0,5% nedostaje da se odnos svede na 1:1, što je potpuno neodrživo. Ni u FBiH stanje nije znatno bolje, ali je trend više stagnacijski nego progresivan kao u RS. Grafikon 37 još jednom dokazuje potpunu ekonomsku stagnaciju tokom posljednjih 6 godina, gdje su trendovi prosječne penzije i potrošačke korpe linearni i stagnacijski, a pokrivenost korpe penzijom u procentu od tek 20%, što je dokaz vrlo lošeg životnog standarda penzionera, pogrešnih penzionih politika, te lošeg i neodrživog penzionog sistema.

Grafikon 38

Grafikon 39

Na kraju, grafikoni 38 i 39 daju eksplicitnu sliku stagnacije životnog standarda komparativno po entitetima tokom 5 godina. Vidljivo je ak daje, shodno ovoj jedna ina, životni standard u RS ak lošiji u 2015., nego u 2010. godini.

Studija slučaja: Prema nezvani nim podacima Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, samo 5 kantona ispla uju dje iji dodatak utvr en federalnim propisom, a to su KS, SBK, TK, BPK i ZDK. Prosje na naknada za dje iji dodatak u Federaciji BiH za 2014.g. iznosila kantoni ispla uju sredstva temeljem drugih prava, npr. jednokratna pomo novoro enoj djeci, je 36,60KM. U Republici Srpskoj visina dodatka na djecu iznosi: za drugo i etvrtu dijete od 5% do 15%, a za tre e dijete i dijete iz lana 23. st. 3, 4. i 5. Zakona od 15% do 30% od prose ne neto plate po zaposlenom u privredi, ostvarene u prethodnoj godini. Taj iznos je 35KM i konstantan je od 2010.g. Ako uporedimo visinu dje ijeg dodatka i potroša ku korpu procenat pokrivenosti za 2014.g. iznosi oko 2% što je apsurdno. U 2014.g. u Federaciji BiH ukupno je ispla eno oko 22,8 miliona KM a dje iji dodatak, a najviše sredstava je ispla eno u Sarajevskom kantonu 10,4 miliona KM.

Studija slučaja: Federalno ministarstvo rada i socijalne politike nema egzaktne podatke o broju korisnika javnih kuhinja u FBiH, nego se evidencija korisnika može dobiti kod društava Merhamet, Crveni križ i Caritas Vrhbosanske nadbiskupije. Prema podacima koje su dostavile navedene organizacije u 2015.g. broj korisnika javnih kuhinja je 9.764, dok je u 2014.g. taj broj bio 6.642. Najviše korisnika, oko 7.000, evidentirano je u Merhametu, Crveni križ ima na evidenciji 2.304 korisnika i Caritas U Republici Srpskoj broj korisnika je 810, ve duži niz godina.

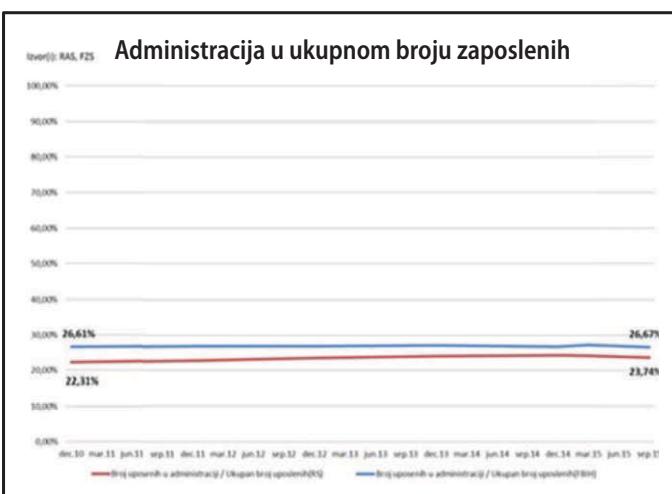
4.2.4. Oblast: Reforma javne uprave

Vije ministarstvo u svom Akcionom planu planiralo donošenje etiri mjeru iz oblasti Reforme javne uprave. Nijedna mjeru nije usvojena u periodu monitoringa, a u ovoj oblasti je vrlo zna ajno donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnim službenicima i mjeru „Zamrzavanje fonda plata u javnom sektoru“.

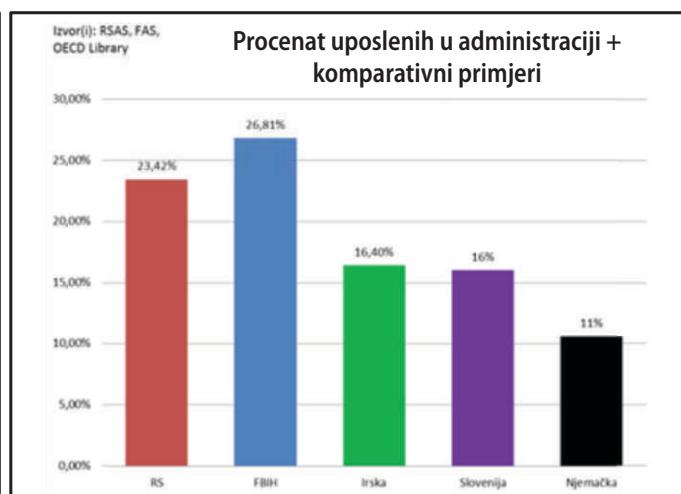
Od planiranih šest mjer akcionog plana Vlade Federacije usvojene su dvije mjeru: Zakon o državnoj službi i Odluka koja uvodi moratorij na poveanje plate državnih službanika, jedna mjeru je u proceduri, a etiri mjeru nisu usvojene.

Ni jedna od peti planirane mjere iz Akcionog plana Vlade RS nije usvojena, a treba pomenuti važnost donošenja slijedećih mjeri: Usvojiti ključne principe reforme javne uprave; Osigurati zapošljavanje najbolje rangiranih kandidata, i dr.

Indikatori u nastavku daju pregled stanja u ovoj oblasti. Javni sektor u ovom izvještaju, shodno klasifikaciji statističkih agencija, podrazumijeva uposlene u: javnoj upravi i obrani - obavezno socijalno osiguranje, obrazovanju i djelatnosti socijalne i zdravstvene zaštite.

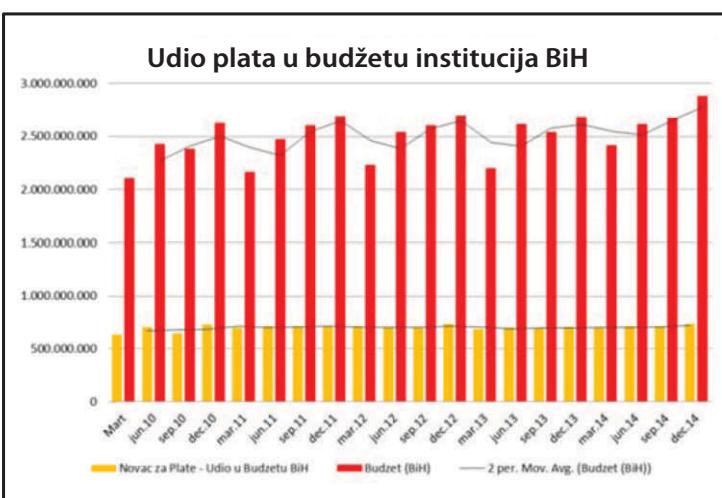
Grafikon 40

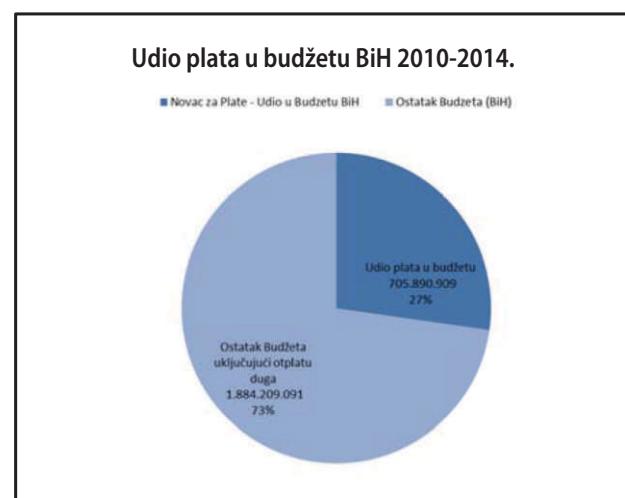
Grafikon 41

Grafikon 40 daje prikaz trenda udjela zaposlenih u administraciji u ukupnom broju zaposlenih tokom 6 godina. Suprotno deklarativnim stavovima vlada i političkih dužnosnika, ne samo da nema opadanja ovog udjela, već je on tokom 6 godina u oba entiteta porastao, pri čemu je taj rast u RS-u znatno viši.

Grafikon 41 daje uporedni prikaz procenata zaposlenih u administraciji u bh. entitetima u odnosu na različite zemlje EU. Udio administracije u BiH je daleko iznad prosjeka EU i OECD, pri čemu je ovaj udio u FBiH dramatično visok.

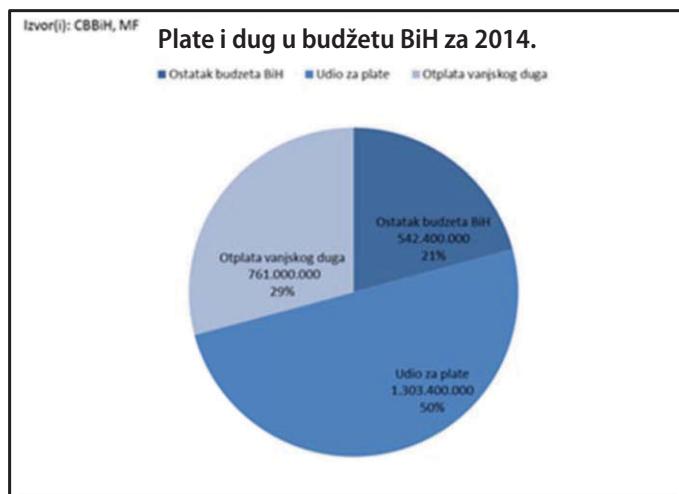

Grafikon 42

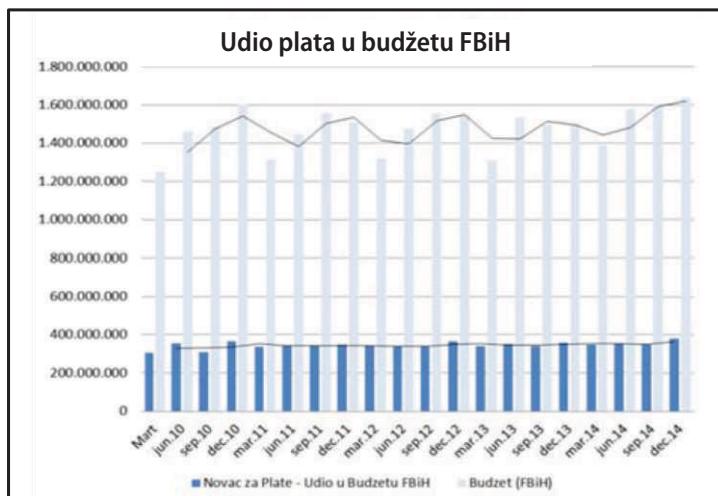

Grafikon 43

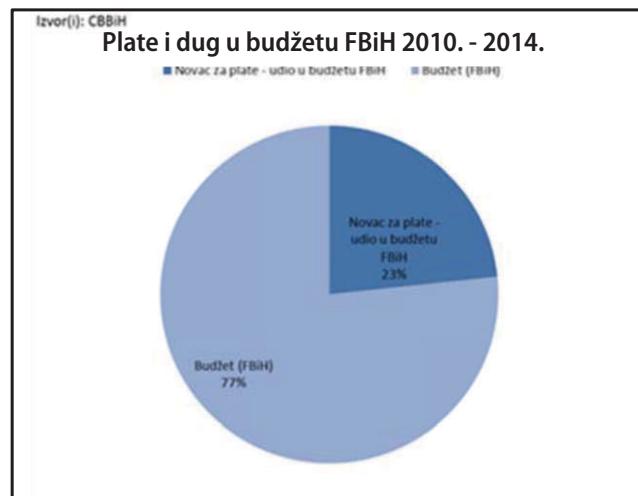
Grafikoni 42 i 43 daju trend udjela plata u budžetu institucija BiH gdje je vidljivo da tokom 5 godina nije bilo nikakve značajne promjene, te da se više od 1/4 budžeta odvaja isključivo na plate. Ovaj procenat bi bio znatno viši ukoliko bi se iz ostatka budžeta izdvajala otplata vanjskog duga, koja je u blizini polovine vrijednosti. Time bi se udio plata povećao na preko 50%, što je prikazano na primjeru 2014. godine (Grafikon 44).

Grafikon 44

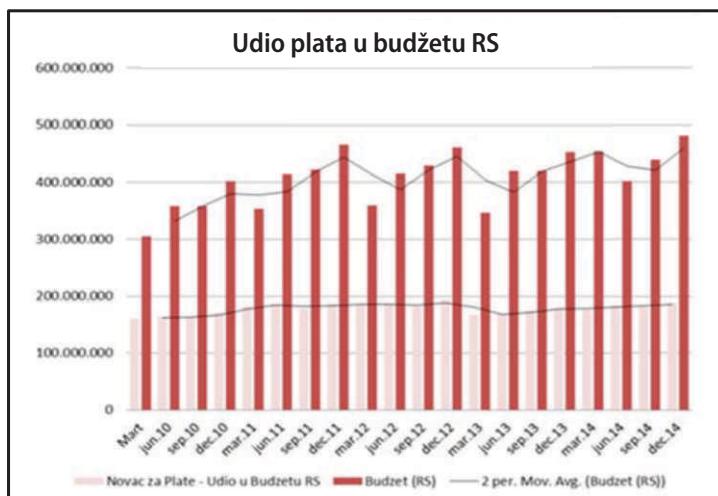

Grafikon 45

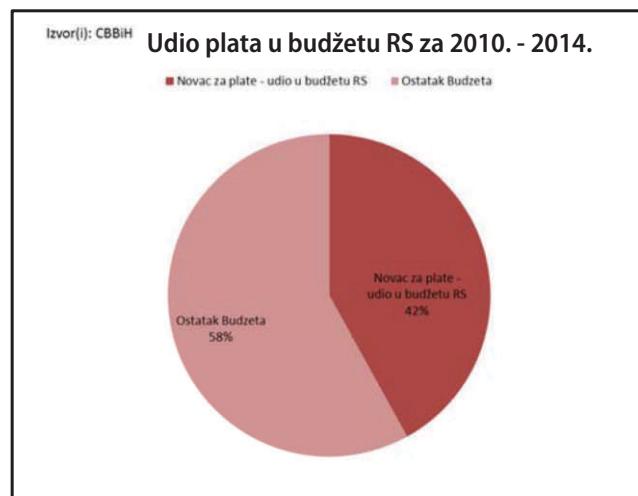

Grafikon 46

Slično stanje je i u Federaciji BiH, gdje nešto manje od četvrtine budžeta odlazi na plate. Tokom 5 godina, takođe nije vidljiv znatniji pad udjela plata u ukupnom budžetu.

Grafikon 47

Grafikon 48

Udio plata u budžetu RSzna ajno je viši (ak 42% kumulativno posmatrano) i tokom 5 godina u glavnom bez velikih promjena, bez obzira na kolebanja ukupnog budžeta.

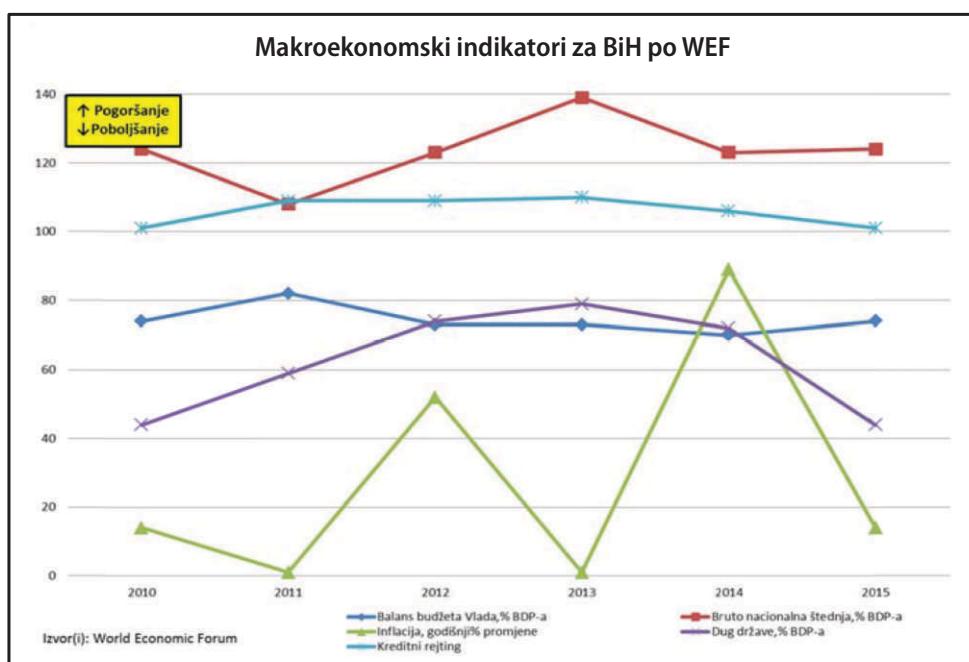
Studija slučaja: Zakon o državnoj službi Federacije BiH, kao mjera iz Akcionog plana, iako je trebao donjeti rješenja za efikasniji i odgovorniji rad državne službe, višestruko je diskutabilan. Prvo i osnovno, Vlada i Parlament su Zakon donijeli po hitnoj proceduri, što ni im nije opravdano. Niti su izmjene Zakona bezna ajne, niti postoje opravdani razlozi za njegovo hitno donošenje, što isklju uje javnu raspravu. Zakon ne nudi nikakve garancije da će rezultirati racionalnijom i efikasnijom državnom službom. Vlada ne daje niti jedno tvrdo uporište da će novo rješenje rezultirati modernijom, kompetentnijom, transparentnijom, efikasnijom i odgovornijom upravom. Ovo su vrlo važni principi i ujedno su zahtjevi iz Reformske agende, a prijedlog Vlade zadržava se na samo jednom – fleksibilnijoj javnoj upravi. Vladino rješenje zna i pomjeranje nekoliko stotina ljudi sa rukovode ih pozicija niz hijerarhiju, a na njihovo mjesto zapošljavanje novih kadrova koji proizvode nove budžetske troškove. Dalje, Zakon podrazumjeva ogromnu diskrecionu moć Vlade i ministara prilikom imenovanja kompletнnog rukovodećeg kadra u državnoj službi. To zna i da će princip političke podobnosti u potpunosti nadvaladati princip meritomosti, odnosno li nih kompetencija. Vlada nigdje ne predlaže princip izbora državnih službenika „po listi“, umjesto dosadašnjeg principa „sa liste“ kandidata. Besmisleni su svi javni konkursi ukoliko posao ne dobiju najbolji kradovi. Umjesto njih to su redovno političke, porodične i korupcijske veze. Princip izbora najboljih kandidata je takoče sastavni dio Reformske agende, i to je Vlada svjesno izbjegla uraditi.

4.2.5. Oblast: Javne finansije, poreska politika i fiskalna održivost

Akcioni plan Vlade ministara je u ovoj oblasti predvidio usvjanje ukupno 7 mjera, od kojih je samo jedna realizirana: Prijedlog zakona o budžetu BiH za 2016. godinu

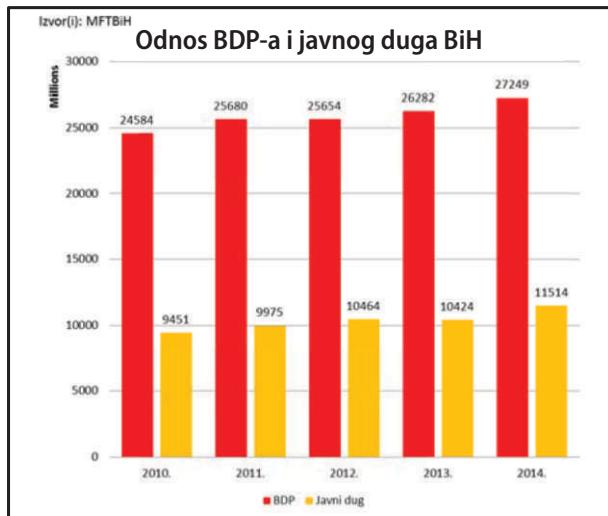
Vlada FBiH je od 5 mjera iz Akcionog plana realizirala 4 mjere, a Vlada RS je od planiranih 18 usvojila 3 mjere, 5 ih je u proceduri, a 10 mjera nije realizirano. Jedna mjeru: Zakon o fiskalnim kasama, nije bio planiran za ovaj period, ali je ipak realiziran.

U nastavku slijedi pregled paketa indikatora koji prikazuju stanje u ovaj oblasti u posljednjih nekoliko godina.

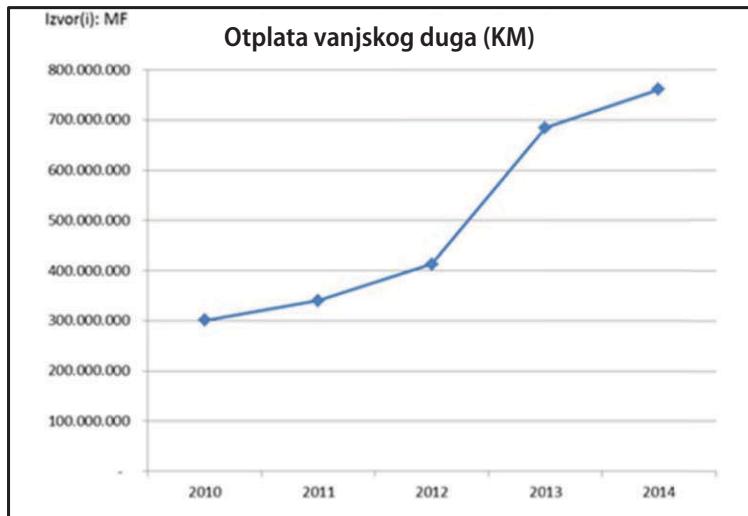

Grafikon 49

Iz Grafikona 49 sa 5WEF-ovih indikatora (od 5 su 2Maastricht kriteriji (inflacija i dug) vidljiv je makroekonomski trend u posljednjih 6 godina. Uprkos korebanjima tokom nekoliko godina, po svih 5 indikatora, BiH je 2015. godine potpuno jednako rangirana kao i 2010., dakle nije zabilježen nikakav znatan progres u makroekonomskom kretanju.

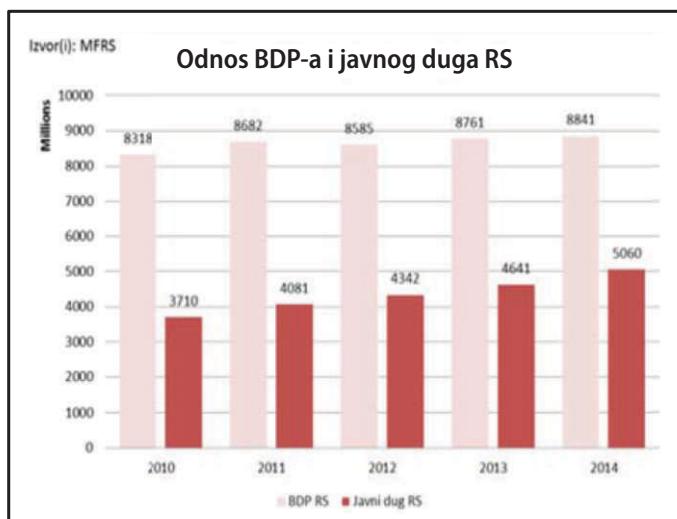

Grafikon 50

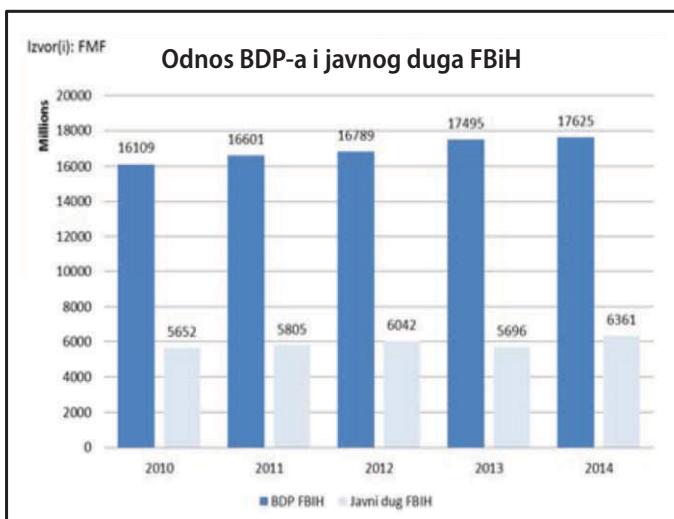

Grafikon 51

Iz Grafikona 50 vidljiv je petogodišnji trend i odnos BDP-a i javnog duga, gdje gotovo proporcionalno raste i BDP i javni dug. Grafikon 51 daje trend otplate vanjskog duga tokom 5 godina, gdje je tokom svih godina vidljiva zabilježena eksponencijalna rast u visini godišnje otplate.

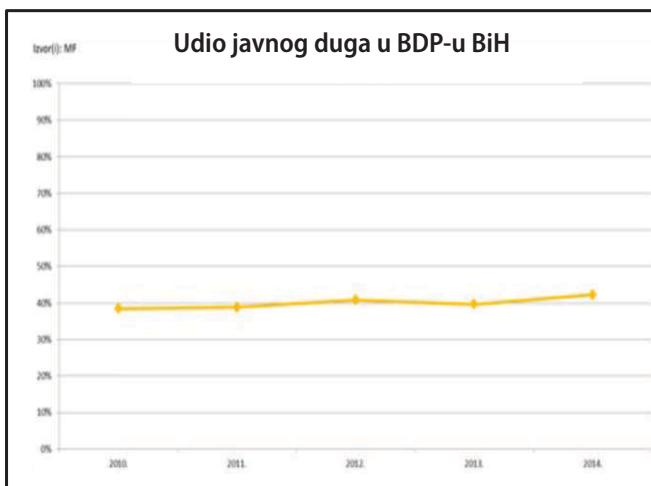

Grafikon 52

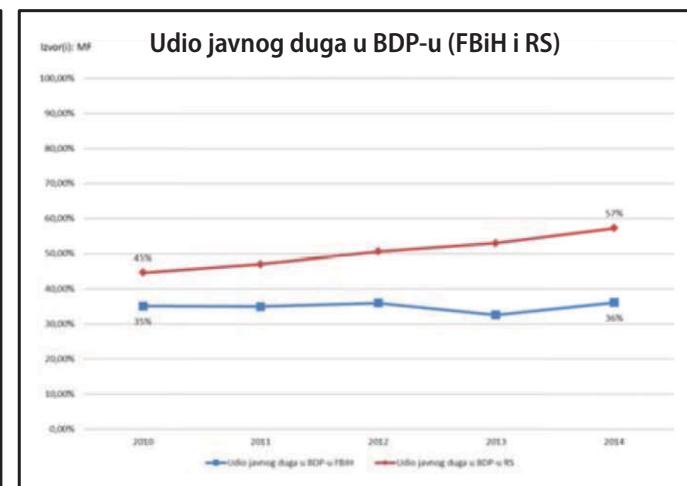

Grafikon 53

Grafikoni 52 i 53 daju komparativni pregled odnosa javnog duga i BDP-a po entitetima tokom 5 godina. Posebno je zanimljivo da je javni dug u FBiH manje progresivan, ali je ipak po prvi put u 2014. godini prešao iznos od 6 milijardi KM. Rast BDP-a proporcionalno je mnogo viši od rasta duga. BDP u RS gotovo da stagnira 4 godine, a s druge strane eksponencijalno raste javni dug, pa se za 5 godina uvećao za 1,3 milijarde KM.

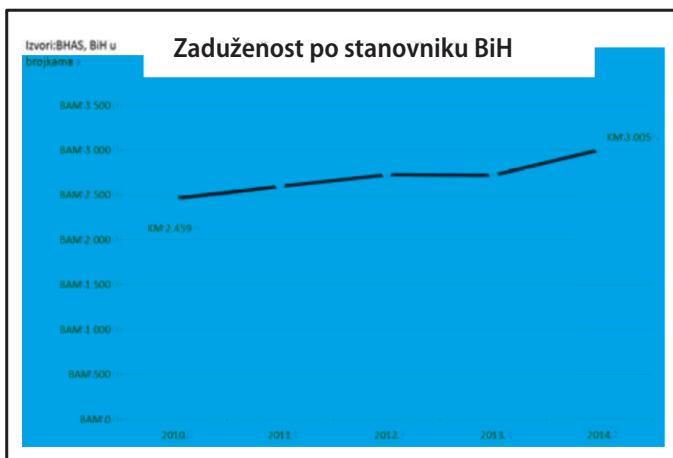

Grafikon 54

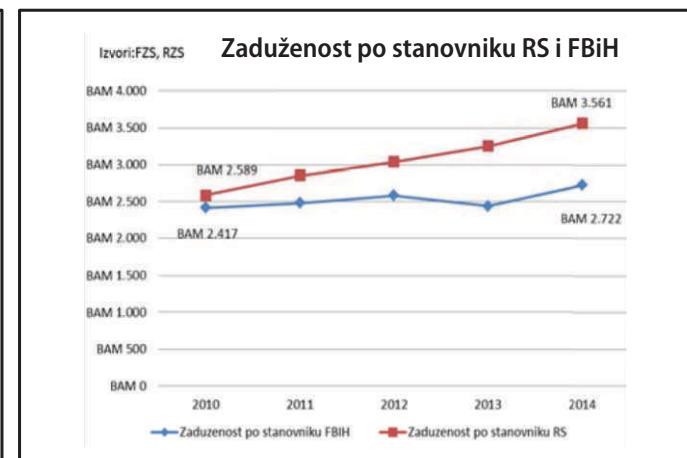

Grafikon 55

Kritično važan Maastricht kriterij udjel javnog duga u BDP-u prikazan je na Grafikonima 54 i 55, za BiH i entitete pojedinačno, i to komparativno tokom 5 godina. Kumulativno posmatrano, vidljiv je blagi trend rasta javnog duga u BiH generalno tokom 5 godina. Međutim, entitetska distribucija je drugačija. Udio javnog duga u FBiH u 2014. približno je jednak nivou iz 2010. (+1%), dok je u RS udio duga porastao za 12%. Na kraju 2014. udio javnog duga bio je 57% što je vrlo blizu krajnjem limitu od 60% po Maastricht kriterijima. Na kraju 2015. ovaj udio u RS bi mogao preći 60%.

Grafikon 56

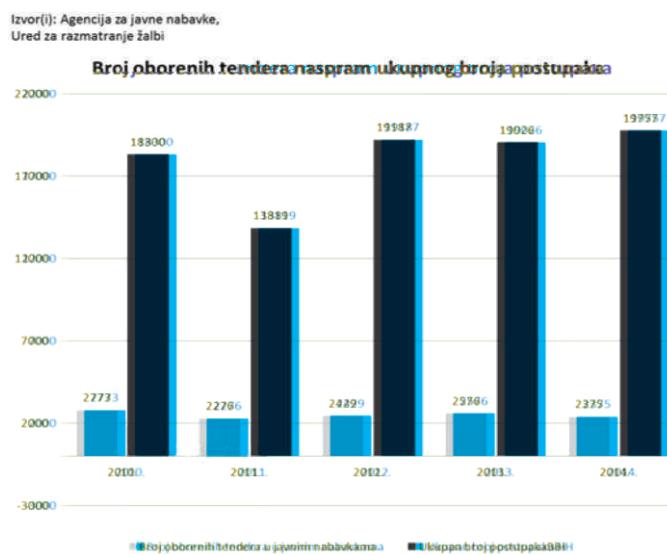

Grafikon 57

Grafikoni 56 i 57 daju uporedni pregled zaduženosti po stanovniku BiH tokom 5 godina, te komparativne trendove zaduženosti po entitetima. Tokom 5 godina zaduženost po stanovniku uvećana je za 546 KM na kraju 2014. godine iznosila je 3005 KM. Pokazatelji govore da će na kraju 2015. zaduženje po stanovniku biti još više. Posmatrano entitetski, zaduženost u FBiH je porasla za 305 KM, odnosno za 14%, a u RS je zaduženost porasla za 972 KM, odnosno za 36%, što je dramatično negativan pokazatelj.

Grafikon 59 daje prikaz paketa indikatora WEF-a, gdje su vidljivi vrlo negativni trendovi, odnosno pogoršanja po svim, osim po jednom indikatoru – Rasipništvo javne potrošnje. Ipak, upravo prema ovom indikatoru, BiH je ranijih godina bila među najgorim državama svijeta, a za 2015. najlošiji rejting BiH ima upravo na tom indikatoru. Prema ostalih 7 indikatora, u posljednje dvije godine BiH nije zabilježila napredak.

Grafikon 66

Grafikon 67

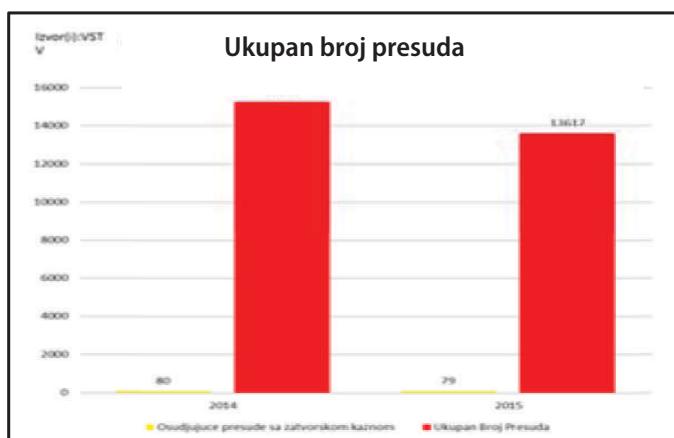
Grafikon 68

Grafikon 69

Grafikon 70

Grafikon 71

Od ukupno 15.260 osuđuju ih presuda u 2014. godini, 221 se odnosi na koruptivna krivi na djela, a 268 na privredni kriminal, od toga 80 presuda je sa zatvorskom kaznom. U 2015. godini, od ukupno 13.617 osuđuju ih presuda, 224 se odnosi na koruptivna krivi na djela, a 208 na privredni kriminal, od toga 79 presuda je sa zatvorskom kaznom. Podatak o približno 0,5% presuda sa zatvorskom kaznom u ukupnom broju presuda otvara beskonačno mnogo pitanja o svrsi ovakvog pravnog poretku.

* * *

